

ELŐFIZETÉS

HELYTREN:
 Egy évre ..... 24 korona.
 Egy hónap ..... 2 korona.
 VIDEKEN:
 Egy évre ..... 26 korona.
 Egy hónap ..... 2 k. 40 f.
 HIRDELTEK:
 10 soros pont sor egyszer 20 fill.
 minden következőnél 16 fillér
 Nyúló sor 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG

Aradi és csanádi egyenlő
 vasutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 22.
 KIADÓHVATAL:
 Aradi Nyomda Részvénytársaság.
 József főherceg-ut. 22. sz.
 TELEFON-SZÁM: 121.

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
 STAUBER JÓZSEF.

Péntek, október 9.

A trónbeszéd.

A király a balkáni békéért. — A létszámemelés bejelentése.

A király a delegációk mai megnyitáson a következő trónbeszédet mondotta:

— Személyemhez való hű ragaszkodásuk biztosítása, melyet imént kifejezésre jutottak, élénk megelégedéssel és köszönettel tölt el. A delegációk összejövetele ezuttal egybeesik egy, monarkiam jelenlegi birtokállományának biztosítását jelentő eseménnyel, amennyiben a kötelék, mely Boszniát és Hercegovinát 30 év óta azzal egybekapcsolja, feloldhatatlanná vált.

Kormányomnak szakadatlan és eredményes igyekezete ezen országokban oly örvendetes kulturális hadásra vezetett, hogy immár a lakosság az országos ügyek intézésénél való közreműködésbe haszonnal vonható be és a szükségleteinek megfelelő alkotmányos intézmények létesítése megkezdhető. De ez csak úgy lehetséges, ha a tényleges helyzetnek megfelelőleg a két ország részére világos és félremagyarázhatatlan jogállapot alkottatik. A jelen körülmények között csak ilyen módon biztosítható ott az állandóság, amely európai érdekeknek van elismerve. Csapataimnak a novibazári szandzsákból való visszahívása egyben megdöntetelen bizonyíték arra, hogy politikánk nem törekszik a jelenlegi birtokállományon tulmenő birtokszerzeményekre. Remélhető, hogy ezen, Törökország javára történt lemondás Konstantinápolyban barátságos méltánylására fog találni és jövő viszonyaink hasznára fog válni. A további fejleményeket a török birodalomban azon mélyreható átalakulás után, mely ott végbement, az ezen állam konszolidációjára és erősödésére, valamint az utóbbi években a zavargások alatt szenvedett területek állandó pacifikálására irányuló legjobb kívánatainkkal kísérjük.

A hatalmak mindannyian békés szándékkal estelve, azon nehézségeket, amelyekből az általános európai helyzet még nem mentes, kölcsönös egyetértésben enyhíteni és megszüntetni igyekeznek.

Hála a Németországgal és Olaszországgal való szövetségünknek és a többi hatalmakhoz való barátságos vi-

szonyunknak, Ausztria-Magyarország kiválóan képes a béke fenntartásában közreműködni. Ezen feladatot, amely a monarkia helyzetének Európában, valamint tradíciójának megfelel, csak az esetben tudja a monarkia hatályosan teljesíteni, ha hatalmas és készenlétben áll.

Bizva abban, hogy önök kormányunk kívánalmait, különösen ami hadi erőmnek szárazon és vizen való fejlesztését illeti, ebben a szellemben fogják átvizsgálni és magokat hazafias belátás és áldozatkészség által vezéreltetni, szívből üdvözlöm önöket!

A fait accompli-t, a bevégzett tény, a mint Bosznia annektálását a nemzetközi sajtó nevezi, a király ma bejelentette a delegációknak. Háromféle szövegezésben került a világ elé az annexió elhatározása. Az első a nagyhatalmakhoz, illetőleg az európai államfők köz intézett körirat, Ferenc József sajátkezű levele. A másik azokban a legfelsőbb kéziratokban formálódott ki, amelyek a hivatalos lap szerdai számában jelentek meg: a Fejedelmi Szózatban, amelyet az uralkodó Bosznia és Hercegovina népéhez intézett. A harmadik írott dokumentum pedig az a jegyzék, amelyet Pallavicini János gróf, a konstantinápolyi osztrák-magyar nagykövet adott át, sajnálkozásának fanyar mosolya kíséretében, a török nagyvezérnek.

Mindenki azt hitte, hogy ama nyilatkozatok után, amelyek a főnti levelekben és jegyzékekben foglaltak, a delegációhoz intézett trónbeszéd nem fog újat és meglepőt tartalmazni. Azonban nem így történt. A legfőbb hadur burkolt formában bejelentette a katonai létszámemelést. Az a tény is, hogy az uralkodó az annexiót, „szuverén jogainak Boszniára és Hercegovinára való kiterjesztését,” a delegátu soknak bejelentette, szembe helyezkedett azzal a magyar állásponttal, hogy az annektálás ne tekintessék közös ügynek, a minthogy ilyen a magyar közjog értelmében nem is képzelhető. Az annektálás jog szerint a parlamentek elé tartozik s azt a két ország külön, a maga fölfogása szerint ítélni meg. Ez azonban ugylátszik, nem fog érvényesülni. S azzal is, hogy Bosznia és Hercegovina részére „császári és királyi helytartót” neveznek ki, mutatja, hogy az annektált tartományok valami új, közösüges kormányformát fognak kapni, amelyet a maga egészében még elképzelni is bajos, de amely minden bizonynyal nem fog a magyar közjoghoz simulni.

Bármilyen sérelmes is ez, tagadhatatlan, hogy a jelen pillanatban a beszédnek nem ez a része a legjelentősebb. Az a hatás, a melyet az annektálás híre keltett, egyes államokban szinte a harci készlődésig mérgesedett ki. A belgrádi utcák és a magyar-szerb határ a régi nemzeti hadjáratok idején volt képeket mutatják. Onkéntéseket toborzanak, a tőkések millióikat, a szerb honleányok ékszerelket teszik le a hazaoltárára, a nép pedig az önkivületben kéri Péter királyt, hogy üljön fehér lovára s vezesse őket Ausztria-Magyarország ellen, a bosnyák és hercegóc testvérek kiszabadítására. Montenegro pedig, a Balkán második nevezetes tényezője, felkötöi összes kardjait és kijelenti, hogy Szerbia mellé áll. Ha az utcai jelenetek mögött még a komoly hadikészlődés állana, ennek csak az adhatna némi jelentőséget, ha a nagyhatalmak tényleg és cselekedetekkel akarnának szembe helyezkedni az annektálás delgával. Az aggodalmakat azonban erre nézve szinte teljesen szétoszlatja a trónbeszédnek az a kijelentése, a melyből a nagyhatalmaknak, ha nem is előzetes beleegyezését, de mindenestre békés hajlandóságát lehet kiolvasni. „A hatalmak igyekezzenek a felmerült nehézségeket kölcsönös egyetértésben enyhíteni és megszüntetni” — mondta a király, a mi az öss ehivandó pétervári nemzetközi konferenciára vonatkozik, de nem mutat háborus veszedelemre. Az idézett mondatban, úgy látszik, benn foglaltatik az, hogy Ausztria-Magyarország nem fog elzárkózni a hatalmak konferenciáján való részvételtől.

Minden gondolatunk ma a béke biztosítása és fentartása. Ebben egyesül az országnak minden pártja s a delegáció minden árnyalata. S ha a hadi veszedelmet sikerülni fog végleg kiküszöbölni, akkor lesz alkalom a magyar sérelmek érvényesítésére. A trónbeszéd szerint a két ország részére „világos jogállapotot” kell teremteni. Helyes, de a jogállapot világossága terjedjen ki arra a helyzetre, amely az annektált országokat a monarkia két államához, az egyikhez, vagy a másikhoz, vagy mindakettőhöz fűzi. Tudjuk meg, hogy csakugyan feldarabolják-e az annektált területeket, az egyik felét Magyarországnak, a másikat Ausztriának ajándékozván, vagy pedig kapocsnak használják a hódítást, amely Ausztriát és Magyarországot az eddigi, gyűlöletessé vált közös ügyeknél is szorosabban köti egymáshoz? Az első hajnalon, a melyen a béke napja elől a háborus felhők elkörodnak, ezek a kérdések is feleletet várnak.

A delegációk első ülése.

Negyven millió költségtábllet. — Létszám-emelés Bosznia annektálásáért.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 8.

Ma délelőtt kezdődtek meg a magyar és osztrák delegáció ülései. Először az osztrák delegációt nyitották meg, azután pedig a magyart. Délután mindkét delegáció tagjai megjelentek a király előtt, aki elmondotta trónbeszédét, amely a balkáni béke szükségességét hangsúlyozza. A beszéd vége a létszámemelés burkolt formában való bejelentése, amelyet a boszniai annexióval indokolnak. A delegációk elé került költségvetés közel 40 millió több letről beszél, a múlt esztendővel szemben. Különös figyelmet érdemel a magyar és osztrák delegáció elnökeinek a beszéde, s azok összehasonlítása. Az osztrák elnök beszél Bosznia annektálásáról is, a magyar azonban egy szóval se emlékezik meg erről; nagyon helyesen, mert ez nem is tartozik a magyar delegációhoz, hanem a magyar parlamenthez. Főhűnő volt a király kedvetensége, amely a trónbeszéd elmondása után tartott cerclén derült ki. A felség ugyanis most csak Zichy Tivadar gróffal és Barabás Bélával beszélt, de velük is nagyon röviden.

Részletes tudósításunk itt következik:

Negyven millióval több kiadás.

Ma nyílt meg a delegáció. Ugy a magyar, mint az osztrák delegáció megtartották első ülésüket és délben meg is volt a fogadtatás a királynál, illetőleg a császárnál. Az alábbiakban adjuk tudósítónk jelentéseit. Első helyen adunk a számoknak, mert ezek igazán beszélnének:

A közös kiadások az 1909 évben kiterjednek negyvenhárom millió nyolcszáznyolcvanhárom ezer és kilencvennyolc koronát.

A szükséglet természetesen ezuttal is meg növekedett, még pedig: 22.049.679 koronával, vagyis majdnem húszözhárom millió koronával több mint 1908-ban. Új ügyekre kérnek tízöt millió új hitelt.

1908-ra visszamenőleg a tisztifizetések és a lezénység élelmiszeinek javítására még 2.786.110 koronát kérnek. Ugyanezen a címen ugyancsak 1908-ra kérnek a haditengerészetnél 186.240 koronát.

Ebben az esztendőben tehát *negyven millióval több kell, mint az előző évben.*

Változás nélkül.

A tavalyi magyar delegáció követelte, hogy a hadügyminiszter készségesen részletes kimutatást arról, vajjon a magyar ipar részesült-e kvóta szerint a hadsereg összes szállásaiban.

A hadügyminiszter azt feleli, hogy nem csinál kimutatásokat, mert ez 100.000 korona költséggel járna.

Arra a határozatra, hogy a vezérkari tisztek tanuljanak és tudjanak magyarul,

a hadügyminiszter azt feleli, hogy tavaly óta ezen a téren nem változott semmi.

A zászló- és a címerkérdés tárgyában azt feleli a hadügyminiszter:

„Mivel ezen kérdés önállóan nem szabályozható, hanem ahhoz a monarchia mindkét állama kormányának megegyezése szükséges, a múlt évben az erre vonatkozó lépések mindkét miniszterelnöknél megtörténtek. Az illető tárgyalások ezidáig még nem voltak befejezettek.”

Az osztrák delegáció alakuló ülése.

Az osztrák delegáció ma délelőtt kilenc órákor alakuló ülésre gyűlt össze, amelyre a delegáció tagjai rendkívül nagy számban jelentek meg. Részvételük továbbá az ülésben az összes közös miniszterek és szakreferensek.

Az osztrák delegáció ülés tanácskozásait Aerenthal báró külügyminiszter néhány bevezető szóval megnyitotta, mire felkérte Schlegel báró delegátust a tanácskozás ideiglenes vezetésére.

Ezután a delegáció nagy többséggel Madyskit választja meg elnöknek. Kijelenti, hogy

pártatlanul fogja tisztét betölteni és reméli, hogy ezzel meg fogja nyerni a delegáció teljes bizalmát. Nagy meglepődéssel konstatálja, hogy a delegáció legutolsó ülésénaka óta *nevezetes változás ment végbe a megszűllött tartományokat illetőleg*, amennyiben Boszniát és Hercegovinát bekebelelték a monarchiába. Reméli, hogy ez a változás Boszniának csak javára lesz. Beszéde nem volna teljes, ha a császári felség személyéről is meg nem emlékeznék. Felhívja a delegációt, hogy mondjon háromszoros hoch-ot a császárnak.

A delegátusok engedelmessékednek a felhívásnak és háromszor éltetik a császárt, mire megválasztják az alelnököket és a jegyzőket.

Végül bejelenteli az elnök, hogy a költségvetési albizottság délután három órákor ülést tart, mely ülésben Aerenthal külügyminiszter elő fogja terjeszteni a külügyi exposé-t.

Aerenthal exposéja.

Az osztrák delegáció külügyi albizottsága már ma délután ülést tartott, amelyen Aerenthal báró külügyminiszter terjesztette elő exposéját.

— Szomszédunkban — mondta többek közt Aerenthal — olyan esemény ment végbe, a mi külügyi viszonyaink legfontosabb terére, keleti politikánkra nézve mélyreható jelentőséggel bír. Az 1908. évi júliusi forradalom Törökország történelemben fordulópontot képez és ennél úgy a velünk, mint a többi hatalmakkal való viszonyát nagymértékben befolyásolja. Ezen tényállás folytán az alkalommal eltekintetlen az é, hogy a reformok utolsó fejleményeire vonatkozó dolgokat rövid könyv alakjában a országos bizottság elé terjesztem. Ismeretes az, hogy Anglia és Oroszország ép a török sikermény kikiáltásakor léptek elő új balkáni reformtervekkel, melyeket azonban csakhamar visszavontak. A végbement eseményekkel szemben most a hatalmak között teljes az egyetértés.

A külügyminiszter ezután igen kimerítően fejtegeti az okokat, melyek Bosznia és Hercegovina annektálására vezettek, végül pedig rokonszenves szavakkal emlékeztet meg Bulgária függetlenségéről.

A szép amerikai nők.

Az amerikai nők megint nagyon divatba jöttek. Ez a könyv és elbeszélés róluk beszél; egyik becsmérd, a másik az egész magasztalja őket s csak a napokban jelent meg Londonban Maurice Low könyve, az „Amerika emberei”, amelyben a szerző minden oldalról megvilágítja a tengerentúli társadalmi életét. A tartalmas munka rendkívül érdekes csak az a baja, hogy abba a hiba esik, amitbe majd nem mindannyian Amerikával fogja kosó írni: az amerikai nőket egyoldalúan, túlságosan enyhén ítéli meg.

Annyi bizonyos, hogy az amerikai leány típusává vált a szabad szellemnek; életmódjában fölviágosodott, beszédmodora nyílt és viselkedése teljesen férfias. Szás nő közül kilencvenkilenc ilyenfajta Amerikában s az ottani társadalmi élet annyira beolvassa a külföldi nemzetiségű bevándoroltakat, hogy az olaszt nem lehet megkülönböztetni a némettől, az angolt a franciától. Erre a fajlalkalmaskodásra példák a ványadt, pupos, kistermeű lengyeizsidó bevándoroltak, akiknek első leszármazottjai már egy fejjel magasabbra nőnek, szellemileg és fizikailag igazi amerikaiává válnak.

Mint Low írja: Amerikának többé nem a flegmatikus pipáó matrós a szimbóluma, hanem a típus: a *szép amerikai nő*. Ezek a leányok és asszonyok dallas természetűek, karcsú, erősek és főleg férfiasak. Ide fejlőd-

lette őket az a szabadság, amelyet élveznek és amely az európalak szemében annyira furcsa és viszátszerű. Az amerikai leány korai gyermekkorától kezdve együtt növekedik a fiúkkal. Egymás mellett ünek az iskolában, együtt sorolnak és játszanak, anélkül, hogy akár egyetlen szülőnek is ez ellen kifogása volna. Tízennégy éves leányok már szülőik lákáán fogadják a fiatalembereket; az apa és anya néhány percig beszélgetnek velük, aztán magukra hagyják a fiatalokat. Néhány látogatás után a fiatalember már kocsi jelenik meg a leányos háznál, a leányt színházba viszi, kettőben meg csorásnak valamelyik előkelő vendéglőben s éjféltájt vannak el. Anélkül, hogy bárkinek joga vagy oka volna rosszat gondolni róluk.

Low elragadtatással ír erről a nevelési módokról s egyedül ödvöszölnök találja. Szerinte ez az erkölcsi fejlődés legmagasabb foka, de figyelmen kívül hagyja a leányok túlságosan szabadágának sajnálatos következményeit. Röviden az amerikai nevelési rendszer hatását úgy feješhejük ki, hogy a férfiak elasszonyosítja, a nőket pedig felesleg férfiakat nevel. Az amerikai fiu már tízennégy éves korában ötlebe megy, egyedül vágya, hogy minél többet keresen s veretékének eredményét oda rekkassa az új, diadalmas hatalom: az amerikai nő lábai elé. Az amerikai írod lom és művészet mutatja a legjobban ezt a fordított világot. Taljessen a nő felése szerint alakult, mert Amerikában a férfi dolgozik, az asszony élve. Legjellemzőbb az itt következő anekdota. Kérdik a férfitől: „Hogy mulatott tegnap a szin-

házban?” mire a jámbor így felel: „A feleségem nagyon dicsérte a darabot.”

Amerikában tehát nem egy új erkölcsi átdalmaskodik, hanem a két nem küdelmében a férfi jut egy arendeltebb helyzetre. Esajasságos szexuális alakulás után számos fonáksságot szül. A férfias amerikai nők számos esetben szerelmes levelekkel és házassági ajánlatokkal ostromolják a törvényszék előtt álló rablógyilkosokat, mert a szilajság s a kegyetlenség az ideálja ezeknek a túntelítgens, nideg teremteseknek. A férfiak pedig? Vénkissasszony módjára ábrándoznak s szentimentális történetekért, limonádés zenéért, holdfényes képekért rajonganak és talán krétát is esznek. A kényes problémákkal foglalkozó szindarabok betöltése, a művészet mestelenségétől való irókás, a „Salome” bukása, Gorkij Maxim és gyenietes fogadtatása, a részvét Tew Harry írást és más ezer bizonyítéka az amerikai álpuritanizmusnak — mind a nevelési rendszerben s a két nem túlságos együltőlésében leli magyarázatát. És ezeken kívül a szép amerikai nők önállósága gyermektelenséggel boszulja meg magát, amit nem is óhajtanak annyira, mint általában hiszik.

Low még nagyon sokat és igen vonzóan beszél az amerikai nőkről s bár könyvében sok igazságot találunk, elfelejtli az angol író, hogy az asszonyok nemcsak ragyogásra és kényelmű föltre születtek. És elfelejtli, hogy a kevésbé elegáns, hási és elacsony európai nők mennyi nagy embert szültek. Nagy szellemeket akik Amerikában mostanság fölöttebbrikán akadnak!

Valamennyi hatalomhoz való viszonyunk — végsz a bűszéd — legjobb. Szövetségessel, Németségessel és Olaszországgal a béke fenntartására tovább működünk, Oroszországgal a több év óta inaugurált politika alapján a közel kelet kérdéseiben egyes eljárásokat követünk.

A magyar delegáció.

Délután tíz órakor tartotta meg a magyar delegáció első ülését, melynek egyetlen tárgya volt csak: a megalakulás. A tarka tömeg nyugalommal várja, míg *Bohus* Zsigmond báró korelnök megnyitja az ülést. Némi humor vegyül a beszélgetésekbe.

Legtöbben *Zichy* János grófot veszik körül és szörnyen gratulálnak neki.

— De hát tulajdonképpen mihez gratuláltak? — szabadkozott a fiatal gróf.

— Hát ahhoz, hogy Bosznia kormányzója leszel!

— Én? . . . Bosznia kormányzója?

Ebben a pillanatban lépett oda *Wekerle* Sándor.

— Nonó! — jegyezte meg, — ma még nevettek ezen; *de ne nagyon nevessetek, mert holnapra valóra válhatik.*

Es most már nem nevettek!

Föltűnést kelt *Szabó* János delegátus, aki századosi egyenruhában jelent meg.

— Nem lesz háború, — ujságolta, — mert nem tételezhetjük föl, hogy a mi diplomáciánk a nagyhatalmasságok beleegyezése nélkül hajtotta volna végre az annektálást. Ami pedig Szerbiát illeti, hát ha ez moccanni mer, eltiporjuk.

Es megcsörrentette a kardját kapitány ur *Szabó*.

Az elnök beszéde.

A megnyitás után következett a választás. *Thorotzkay* gróf indítványára az elnökre, alelnökre és a jegyzőkre egyszerre szavaztak. Elnök egyhangúlag *Zichy* Tivadar gróf, alelnök *Barabás* Béla, jegyző *Edelhelm Gyulay* Lipót gróf, *Semsey* László gróf és *Zboray* Miklós lett.

Zichy Tivadar gróf elnök most már természetesen elfoglalta a székét. Az öreg aristokrata szemelláthatólag meg volt illetve és állva a következő beszédet mondta el:

— T. Országos bizottság! Felszólalok a tartománymunkán, mely fontos feladatok várnak reánk, hogy a közelmúlt események következtében mily felelősség nehezedik vállainkra. Az egész ország éber figyelemmel követi működésünk minden moztanát. Nem számíthatunk elnéző kritikára, a közvélemény lesz szigorú megbíró. Azon kell tehát lennünk, hogy jó munkát végezzünk a haza javára. (Énnek helyes.) Nem habozom kimondani, hogy bizottságunk széles az országban nem örvendő osztatlan népszerűségnek. E tekintetben azokról, akik a delegációt egyáltalán nem tartják celszerű és szerencsés közjogi alkotásnak, vannak még a 67-es alapon állók közt is sokan, akik azt szokták szemünkre hányni, hogy hiányzik bennünk az erély és azt szeretik harsogtatni, hogy bizottságunk csak egy automata módjára szavaznak meg mindent, amit a közös miniszterek követelnek. — Én téves ráfogás. Akik így ócsárolnak, nem gondolják meg, milyen óriási munkát végeznek előadónk és milyen alaposan dolgoznak albizottságaink. Fogjunk a munkához, melyre az Isten adja áldását, valamint koronás királyunkra is! (Énnek éljenzés.)

Miután még a formáságoknak is eleget tettek, szétszórtak, hasamennék előkészüdni, mert délután 2 órakor a király előtt kellett megjelenniük.

A király előtt.

Ma délután fogadta ő Felsége a budai királyi várban az osztrák és a magyar delegációnak tagjait. Az eddigi szokáshoz híven Budapesten előbb az osztrák delegátusok jelentek meg a Felség előtt, utánuk délután 2 órakor a magyar delegáció tagjait fogadta a király.

A fogadtatásra kitűzött órában az országos bizottság tagjai, élükön *Zichy* Tivadar gróf elnökkel, a királyi várpalota szertartási helyiségeinek fehér termében egybegyültek, mire *Apponyi* Lajos gróf magyarországi udvarnagy a kiballgatási terembe vezette őket, a hol a trón előtt félkörben foglaltak állást. Ugyanott *Aerenthal* báró, *Schönaich* báró tábornagy és *Burián* István báró közös miniszterek, továbbá *Wekerle* Sándor dr. miniszterelnök, valamint *Apponyi* Sándor gróf fő kamarásmester, *Esterházy* Alajos herceg, a magyar testőrség kapitánya, *Paar* Alajos gróf, a császári és királyi darabontestőrség kapitánya, *Fejérváry* Géza báró, a m. kir. darabontestőrség kapitánya és *Paar* Ede gróf lovassági tábornok, ő felsége főhadsegéde már előbb megjelentek.

Ezután *Apponyi* Sándor gróf főkamarásmester jelentést tett ő felségének. Ő felsége a kiballgatási terembe lépve, az emelvényen a trónszék előtt állapodott meg.

Zichy Tivadar gróf, az országos bizottság elnöke, ő Felségéhez a következő beszédet intézte:

— Császári és apostoli királyi felség! Legkegyelmesebb urunk! A közös ügyek tárgyalására kiküldött országos bizottság hódoló tisztelettel járul Felséged magas színe elé, szíve mélyéből adva hálát az egek urának, hogy meghallgatta a tavalyi aggályteljes napokban a nemzet legnagyobb imáját és megengedte, hogy ime, ismét magyar földön ép egészségben és viruló friss erőben üdvözölheti szeretett királyát.

Felséged Bosznia és Hercegovinának alkotmányos autonómiát adandó tekintettel, az ősi kötelezésekre, amelyek dicső elődeit a magyar trónon ezekhez a tartományokhoz fűzték, legmagasabb elhatározásából kiterjesztette szuverén jogait és uralmát Boszniára és Hercegovinára.

Nem tartozik ugyan háskörünkbe a kérdés érdemével foglalkozni, de érezzük és tudjuk, hogy a közösügyi költségek megállapításánál mily felelősség hárul bizottságunkra a fennforgó körülmények között.

Ennek következtében fokozott figyelemmel fogjuk tárgyalni a közös miniszterek előterjesztéseit, szem előtt tartva a helyzet komolyságát, a trón és a haza javát és biztonságát. Reméljük és óhajtjuk, hogy megállapodásaink háborítatlan összhangzatban lesznek a birodalmi tanácsból kiküldött bizottság határozatával és hogy párhuzamos munkálkodásunk semmiféle félreértés és nézetkülönbség által se lesz megzavarva.

Felséged áldásteljes uralkodásának két nemes célja volt mindig: a kül- és belbék fenntartása és népei boldogítása. Adja a Mindenható, hogy Felséged ezen atyai gondoskodását még az évek hosszú során át folytathassa és hogy még soká, igen soká láthassuk Felségedet a fényes trónon, mely iránt egész odaadással ragaszkodik mindig hű magyar nemzet.

Az Isten áldja és tartsa szeretett koronás királyunkat! (Éljen!) Erre a király trónbeszéddel válaszolt, amit lapunk első oldalán közlünk.

A cercle.

Amikor a király elmondotta trónbeszédét, lelépett az emelvényről és előbb *Zichy* Tivadar grófot szólította meg.

— Ugy-e bár másodszer elnököl a delegációban?

— Igenis, Felség — válaszolt *Zichy*.

— *Erdekes munkájuk lesz* — fejezte be a beszélgetést a király és odalépett *Barabás* Bélához.

— Ugye másodszer viseli a delegáció alelnöki tisztségét? — szólt a király *Barabás*hoz.

— Igenis! felelte *Barabás*.

Mást a király nem szólított meg, hanem eltávozott a teremről.

A gyilkoló autobus.

Kártérítési pör Arad város ellen. — Egy emberélet harminckét ezer korona.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 8

Az autobus-szerencsétlenségek között a legsúlyosabb volt az az eset, amely ez év augusztus tizenhetedikén történt. Mint annak idején megirtuk, *Ledvinka* Jakab háziszolga a Szabadságtéren állítólag ittas állapotban nekiment a 2. számú autobusznak, amely a tér keleti sarkáról közeledett. A soffőr, *Szarvas* Antal egy magas kórakás miatt nem láthatta az előrelépő embert, aki fejével az autobusznak s oly súlyos koponyatörést szenvedett, hogy tíz nap múlva a kórházban meghalt.

A rendőri jelentés szerint a szerencsétlen ember öngyilkosságot követett el, mert egyenesen azt várta, hogy az autobus közeledjék és a kellő pillanatban előugrott, hogy a gépkocsi elé vesse magát. Az autobus azonban továbbogott s *Ledvinka*-kának, aki oldalról ment neki, a fejét törte be.

A szerencsétlenül járt ember özvegye ma kiskorú gyermekei, *Ledvinka* Jakab és *Liona* nevében is egy temesvári ügyvéd útján kártérítési keresetet adott be az aradi törvényszékhez Aradváros közönsége ellen. Az özvegy harminckétezer korona kártérítést követel a várostól, mert azt állítja, hogy több tanu vallomása szerint a kocsivezelő nem tanúsított kellő éberséget, a meztelenséget nem korlátozta és nem túlkölt. A soffőrt tehát súlyos gondatlanság terheli s ezért kártérítéssel tartozik. Az általános jogszabályok szerint a szolgáltató alkalmazottjáért, illetve az ez által elkövetett kárért felelős, ez alapon tehát az özvegy Aradvárosa ellen fordul, mert a soffőr a város szolgálatában áll. A keresetet *Varjassy* Lajos polgármesternak kéri kézbesíteni.

A pör, amely írásbeli úton fog folyni, nem nagyon biztathatja kedvező kilátásokkal *Ledvinka* hátramaradt családját, mert a rendőrségen a baleset után kihallgatott számos szemtanu vallott, hogy a soffőrt, aki a kórakás mellett lassított menetben haladt, nem terheli gondatlanság.

Európa az annexióról.

Nem lesz nemzetközi konferencia? — Anglia ellenünk Németország mellettünk. — Bulgária függetlensége.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 8

Mindjobban kezd kialakulni Európa országainak Bosznia-Hercegovina annektálásával és Bulgária függetlenítésével szemben elfoglalt álláspontja. Szerbiában leghecticusabb a hangulat; erről más helyen írunk. A többi országok között Anglia és Törökország tiltakoznak legerősebben, míg Francia- és Oroszország, különösen pedig Németország a monarchia mellett áll. Ilyen formán valószínű, hogy nemzetközi konferencia összehívására sem kerül sor.

A nagyhatalmak ez állásfoglalását és az annektálás legújabb eseményeit itt adjuk:

Ferenc József a bosnyák hadseregről.

A közös hadsereg Rendeleti Közlönye mai számában a következő királyi kéziratot hozza:

Miután szuverén hatalmat Boszniára és Hercegovinára is kiterjesztetem, elrendelem:

1. Azok az újoncok, melyeket nevezett országokban soroznak be, mostantól kezdve feleketendőlt a szolgálati szabályzatban előírt formák szerint.

2. A bosznia-hercegovinai csapatok, valamint az összes egyéb ezen országokban levő speciális katonai szervezetek esetében a császári és királyi megnevezést használják. Így például: csász. és kir. bosznia-hercegovinai 1. számú gyalogezred stb.

Bosnyák küldöttség Budapesten.

A tegnap Pillac Oszor dr. vezetésével Budapestre érkezett tízenhárom tagú bosnyák bizottság azon fáradozik, hogy a király elé jusson, ahol azt az óhaját: akarják kifejezni, hogy Bosznia Horvátországhoz csatoltassék.

Az annektálás.

Anglia tiltakozása.

Londonból jelentik: Gray külügyi államtitkár Voolerben (North Cumberland) beszédet mondott. Az államtitkár a balkáni eseményekkel is foglalkozott. Körvonalozta Anglia magatartását és azt mondta:

— Nem ismerjük el egyetlen államnak sem azt a jogát, hogy nemzetközi szerződéseket egyoldalúan, a többi szignatárius hatalom hozzájárulása nélkül megváltoztathasson. A magunk részéről ily cselekvés eredményelt nem ismerhetjük el, amíg a többi hatalommal nem tárgyalunk, annál kevésbé, miután a hatalmak egyike és pedig Törökország, kioldó mértékben érdekelve van. Hogyan volna lehetséges fenn tartani a közbizalmat, ha valamely hatalom tevékenysége szerint önkényesen megsértené a nemzetközi szerződéseket. Ez idő szerint Európában kedvező volt a hangulat a hadifelszerelések csökkentésére és joggal lehetett remélni a hadi kiadások redukációját. De hogyan lenne ez lehetséges, ha az egész világnak állandóan félnie kellene attól, hogy a nemzetközi szerződéseket hirtelenül, a többi szignatárius hozzájárulása nélküli meg lehet változtatni. A jelen esetben igen kívánatos volna haladéktalanul biztosítani Törökországot arról, hogy a berlini szerződés mindennemű revíziója teljes mértékben figyelemmel lesz érdekeire és jelen álláspontjára.

Az angol miniszterelnök válasza.

Londonból jelentik: Asquit miniszterelnök Levenben beszédet mondott, amelyben többi közt a következő kijelentéseket tette:

Angliának szándéka, hogy Törökország ifju alkotmányát védelmezze. Ausztria-Magyarország és Bulgária tekintetében megjegyzi, hogy a berlini szerződést nem lehet brutálisan megsérteni. Ebből új kérdések fognak felmerülni.

Tüntetések Konstantinápolyban.

Konstantinápolyból jelentik: A hadügyi minisztérium előtt tartott igen látogatott meetingen az a meggyőződés jutott kifejezésre, hogy a portának a s. ónyegen lévő politikai kérdésekben diplomáciai uton minden szükséges lépést meg kell tennie Törökország jogainak védelmére. A résztvevők közül számosan, köztük bosnyákok is, mint már jelentettük, a diplomáciai képviselőségek elé vonult, ahol tüntetéseket és Bosznia felszabadítását követelték.

A vezető osztályok és az intelligencia nyugalomra intenek, bár másrésztől különböző európai lapvélemények bizonyos izgatást idéznek elő. Felmerült az a gyanú is, hogy a tüntetéseket a reakciók rendezik.

Németország mellettünk.

Kölnből táviratozzák: A külföldi sajtó egy részében ismétlődő ama gyanúval szemben, hogy Németország biztatta az osztrák-magyar kormányt az annektáció ügyében, a Kölni Zg. egy berlini távirata a következőket mondja: Politikailag tájékozott körökben jól tudják, hogy Ausztria-Magyarország mindennemű német ösztönzés nélkül hajtotta végre Bosznia és Hercegovina annektációját. Ausztria-Magyarországnak ez az önálló eljárása nem változtat azon, hogy német részről a fennálló és 30 éven át bevált szövetséges viszony nyúl számolni kell és amennyiben szükséges, Ausztria-Magyarországot e kérdésben támogatni fogják. Egyébként azon a véleményen vagyunk, hogy elsősorban Törökország dolga a függő kérdések kezelésére vonatkozólag javaslatokat tenni, mert végre is ő van elsősorban érdekelve. Eddig a hatalmak nem kaptak Törökországtól jegyzéket egy nemzetközi kongresszus egybehívása tárgyában.

Berlinből jelentik, hogy Ferenc Ferdinánd trónörökös a felségnek Bosznia annektációjára vonatkozó tervelt a német hadgyakorlatok alkalmával már szeptember 19-én közölte Vilmos császárral, s ahhoz a császár hozzájárult.

A határ Rómában.

Rómából táviratozzák: Az ország nyugodt. A sajtó viselkedése barátságos és megmondott. Az összes külügyi hivatalokhoz érkezett hírek szerint Lipót Szalvátor főherceget fogják kinevezni Bosznia helytartójának.

A független Bulgária.

Londonból jelentik a Standardnak: Berlinben egy magyar főnemes Ferdinánd királytól levelet kapott, melyben tudatja vele, hogy Bulgária függetlenítésére vonatkozó szándékát a magyar királlyal előzőleg közölte.

Konstantinápolyból táviratozzák: Mikor ide az a hír érkezett, hogy Anglia állást foglal a berlini szerződés megszegése ellen, azonnal óriási néptömegek tüntettek. Többen gyújtó beszédet mondtak, amelyben Angliának Törökország iránt való barátságot ünnepelték.

Szófiai távirat jelenti: Katonai és hivatalnokai körökben kijelentik, hogy a hadsereg jelen aktív létszámában egyelőre semmiféle változás nem fog beállni. Sem mozgósítás, sem megerősítés nincs tervbe véve.

Oroszország összehívja a nemzetközi kongresszust.

Londonból jelentik: A Reuter ügynökség értesítése szerint a jelen diplomáciai helyzetben a legközelebbi lépés az lesz, hogy az orosz kormány jegyzéket fog látni a berlini szövetségi szignatárius hatalmakhoz, amelyben az új helyzet megtárgyalására hivatott értekezlet egybehívását fogja javasolni. Biztosra lehet venni, hogy a hatalmak, mielőtt elfogadják az orosz javaslatot, a felölendő vita tárgya terjedelmét és a programot pontosan meg fogják állapítani. Ebben az esetben nem kellene meglepetéseket tartani, amelyek a konferencián hirtelen előállhatnak. Londoni hivatalos körökben arról biztosítanak, hogy a jegyzék elküldése közvetlenül küszöbön áll és alaphangja már ismeretes a brit kormány előtt. Javasolni fogja a jegyzék, hogy a vita gondosan szorított csakis azon kérdésekre, amelyek Ausztria-Magyarország és Bulgária új akciójából folynak.

Nem kell konferencia!

Párisból táviratozzák: Itt eddigelé helyeselték a nemzetközi konferencia magatartását. Most azonban Németország példája után a legtöbb lap a konferencia ellen foglal állást.

A budapest-bécsi távlovaglőverseny aradi győztese.

Báró Wodianer Béla rekordja.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, október 8

A budapest—bécsi katonai távlovaglőverseny, melyet nemcsak a monarchiában, hanem a külföld katonai és sportköreiből is igen nagy érdeklődés kísért, a mai napon véget ért. A verseny eredménye, mely a magyar katonakra nézve általában is nagyon kedvező, különösen érdekes Aradon, amennyiben a hetvenkilenc versenyző között maglódi Wodianer Béla báró aradi huszárhadnagy érkezett be elsőnek.

A versenyzők tudvalevőleg tegnap délután két órakor indultak el a Vörösmarty tizes csapatokból. A távolság Bécsig 227 kilométer, ami komoly próbára tette a jelentkező lovasokat.

Ma délelőtt 8 órakor érkeztek meg a Schwachat—Schwechatdor és Schwechat—Fischamend országúti keresztezésénél a budapest—bécsi távlovaglők. Brudermann tábornok felügyelete alatt a hadvezetőség ma reggel fél 6 órakor a célnál volt, hogy az első távlovaglők megérkezését bevárja. Fél 7 óra 59 perckor érkezett be erősen küzdve Vargyas főhadnagy ellen, aki 2/3 másodperccel később ért célhoz. Balch hadnagy következett ezután 8 óra 3 perckor, 5 perc múlva pedig Wodianer hadnagy és Fanta főhadnagy érkeztek be. Miután Wodianer hadnagyot a legutolsó csapatban délután 8 óra 30 perckor indították el Budapestről, már most győztesnek tekinthető. Az általa igénybevevett idő 16 óra 28 perc.

Délelőtt érkeztek meg Bécsbe a versenyzők. A bécsi eredményről a Hadsereg

című aradi katonai folyóirat ma este táviratot kapott, mely szerint a versenyzők a következő sorrendben érkeztek be:

Elsőnek érkezett be maglódi Wodianer Béla báró, az aradi 12. huszárezred hadnagya. Az utat 16 óra 38 perc alatt tette meg.

Második: Folisch Jenő 10. huszárezredbeli főhadnagy. (17 óra 10 perc.)

Harmadik: Vargyas Andor szegedi 3. honvédhuszárezredbeli főhadnagy. (17 óra 10 és fél perc.)

Negyedik: Balch báró hetedik huszárezredbeli hadnagy. (17 óra 24 perc.)

Ötödik: Fanta 5. huszárezredbeli főhadnagy. (17 óra 58 perc.)

Hatodik: Mikes honvédhuszárhadnagy. (18 óra 38 perc.)

Hetedik: Krieghammer dragonos hadnagy. (18 óra 38 $\frac{1}{2}$ perc.)

Nyolcadik: Norman dragonos hadnagy. (18 óra 50 perc.)

Ezután következtek: Waldbauer honvédhuszárszázados, Sardagana honvédhuszár-főhadnagy, Dobrenszky ulánuszrezede, Lassek hadnagy, Bess báró huszárhadnagy, Madarász honvédhuszár-főhadnagy stb.

A beérkezőket ma kondíció vizsgának vetették alá és a díjkiosztás felől még csak ezután határoznak, mert nemcsak a beérkezés sorrendje, hanem a ló és lovas állapota is döntő. Az első díj azonban, amely a király ajándéka, minden valószínűség szerint Wodianer báróé lesz.

ÖNGYILKOS KISPAP.

A szerelem halottja.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 8.

A szülői makacs ellentállás ismét halálba kergetett egy fiatal embert. Budapesten egy fiatal növendékpap szerelmes lett egy lányba és feleségül akarta venni, de ezt megakadályozták a fiu szülei. Ezért a kispap mérget ivott és meghalt.

A tragédiáról ezt a tudósítást adjuk:

Az Irgalmas-rend budapesti Zsigmond-utca 17. szám alatti rendházában tegnap reggel öngyilkossági szándékból mérget ivott Bárdos György 22 éves theologus.

Az életuntat a rend kórházában vették ápolás alá, ahol este hét órára meghalt. Az öngyilkosságot természetesen titkolták és annak előzményeiről, részleteiről el nem árultak semmit. Szekrényében egy üvegcsét Veronal-méreggel találtak.

Minden titkolózás dacára is kitudódott azonban, hogy a fiatal ember a szülői akarat halottja lett. Bárdos György ugyanis szerelmes lett K. Jolán egyetemi hallgatóba s a jogászkisasszony is hasonló érzelmekkel viseltetett iránta. Es mégse lehettek egymáséi. A kispap elhatározta, hogy feleségül veszi K. Jolánt. Levelt írt haza, Tiszakeszin lakó szüleinek, s bejelentette, hogy kilép a rendből, mert elakarja venni szerelmét. A szülők válaszában ez volt rövid tartalma:

— Ha akarsz, tedd meg, de akkor nem ismerünk többet! Kitagadunk!

A fiu jól ismerte szüleit, tudta, hogy a szigorú öregek nem másítják meg elhatározásukat. Nem kérte őket többet, hanem mérget szerzett és megölte magát.

Árverezik a kerülősi uradalmat.

Háromszáz magyar család vagyoni romlása. — A románok is licitálnak.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 8.

A kerülősi telepesek ügyében már a legközelebbi napokban döntő fordulat következik. Több ízben megírtuk, hogy 320 szinmagyar családot a tönkretűtés veszedelme fenyeget, mert arra a 7200 holdnyi birtokra, amelyet a telepesek parcellázás útján vettek, árverés van kiűzve. Ez az árverés már a napokban megtörténik, rendkívül érdekes körülmények között. A tekintélyes nagyságu birtokra ugyanis a számos árverező között egy román konzorcium is szerepel, amelynek élén Suciu János dr. országgyűlési képviselő áll.

Az ügy fejleményeiről ezeket írjuk:

A tönkrement telepesek.

A birtok azelőtt Sigray József gróf és neje tulajdona volt, akitől körülbelül egy évvel ezelőtt Világossy József budapesti ügyvéd és Pap József szegedi ügyvéd vették meg. A vételár 4400.000 korona volt, amelynek egyharmada erejéig a vevők váltókat adtak, a vételár kétharmad része pedig az ingatlanokat jelzálogként terhelte. A két tulajdonos a birtokot parcellázta és több mint háromszáz, nagyobb részt csanádmezei embernek adta el.

Az ingatlanra első helyen a budapesti Magyar László és Pénzváltó Bank javára két millió korona van bekebelezve, de ezenkívül egyéb terhek is állnak fenn más intézeteknél. A László és Pénzváltó Bank a köcsönt ez év elején váratlanul felmondotta és a birtok tulajdonosait beperelte.

Azután végrehajtást, majd árverést kért az ingatlanokra. A kisjenői járásbíró az árverést 875,854 korona kiküldési úrbán el is rendelte.

Iközben a telepesek küldöttségileg fordultak a földművelésügyi minisztériumhoz, hogy segítsen rajtuk szorongatott helyzetükben. Több megyeheli képviselő és különösen Váradhelyi Dezső, a pécskai kerület országgyűlési képviselője határozottan fátorgott a bajba jutott háromszáz család érdekében. A közbenjárásnak meg is lett az eredménye, Darányi földművelésügyi miniszter pártfogásába vette a telepeseket és érdekeik képviselőjére Csédy Károly dr. aradi ügyvédet rendelte ki legyenes jogvédőül azzal az utasítással, hogy az ügy alapos megvizsgálása után terjedjen javaslatot a kormány elé arra nézve, hogy — ese leg a kormány segítségével — milyen alakban remélhető a telepesek számára kedvező kibontakozás.

Csédy dr. ezután fekereste a kerülősi gazdákat és behatóan érdeklődött az eddig történetek felől. Kiderült, hogy a telepesek a vételárat részint készpénzben, részint váltókban valamennyien kifizették Világossynak, de számos gazda nem tudott a megvásárolt parcella birtokába jutni, mert azt Szelecsán János, aki az uradalom egy részét még a Sigrayaktól vette bérbe, tartotta elfoglaltva. Világossy a bérlet ellen e miatt ugyan pert indított, de az ügy még a bíróságok előtt van s így annak eldöntése előtt a telepesek egy nagy része nem tud hozzájutni jogos tulajdonához. Erhez járult, hogy számosan azok közül, akik parcelláik birtokába jutottak, földelket eladták, az új tulajdonos ismét eladta másnak. A kincstár természetesen minden adás-vétel ügylet után

az ingatlanokra tekintélyes illetéket táblázott be.

De egyéb zavarok is állottak elő. Világossy ugyanis azokat a váltókat, amelyeket a telepesek neki a vételár fedezésére adtak, egy másik birtok vételéhez felvett kölcsön biztosítékaként több pesti pénzintézetnél helyeszte el. Mindezek körülmények azt idézték elő, hogy az ingatlanokon, amelyek vételára eredetileg 4,400,000 korona volt, a terhek több mint öt millió koronára szaporodtak. Ezek után természetesen, hogy a pesti nagy bankok egyike sem vállalkozott a terhek konveralójára. Világossy mindent megtehet, hogy az ügyet rendezze s e célból a nagyváradi ítélőtáblától jogorvoslatot kért az árverés elrendelése ellen, de a tábla a jogorvoslatokat sorra elutasította s az árverés megtartását rendelte el.

Megtartják az árverést.

Igy az árverés a nagyelterjedésű birtokra a kisjenői járásbíró előtt a közeli napokban feltétlenül meg lesz tartva. A kerülősi telepesek érthető okokból nagy aggodalommal és érdeklődéssel várják a licitáció lefolyását, mert az ő helyzetük nagyban függ attól, ki lesz a birtok új tulajdonosa. Érdekes, hogy a kisjenői járásbíró vezetője, Tabajdy István bíró az ügy rendkívüli fontosságára való tekintettel az árverés foganatosítására saját magát küldte ki, holott az árveréseket rendszerint a bírósági végrehajtók eszközöik.

A vételárat három részletben, az árverés napjától számított harminc, hatvan és kilencven nap múlva kell lefizetni s ha a vevő e kötelezettségének eleget nem tesz, a bánatpénzt elveszti s új árverést fognak kitűzni. A bánatpénz 87,585 korona s mivel mintegy öt árverező lesz, a bíróság asztalán közel félmillió korona fog feküdni. Részlet fog venni az árverésen az ingatlanokra első helyen bekebelezteit bítelező, a budapesti magyar lászló és pénzváltóbank, amelynek vezérigazgatója Kann Sándor dr. e célból leutazik Kisjenőre. A reflektánsok között van továbbá a fővárosi kereskedelmi és iparbank is. A két pénzügyes három és fél millió korona betételeit követelés erejéig van érdekelve, bizonyos tehát, hogy a bankok megbízottai az árverési vételárat fel fogják venni legalább is követeléseik nagyságáig, mert másként veszteség éri őket.

A román csoport terve.

Ezeken kívül árverezni fog a birtokra egy tisztán románokból álló konzorcium, amelyet direkt e célra alapított Suciu János dr. és már össze is gyűjtötte a szükséges bánatpénzt. A konzorcium arra számít, hogy ha sikerül a birtokot megvásárolniuk, a kormány nem fogja engedni, hogy a magyar telepesek föld nélkül maradjanak és a birtok idegen kézre jusson, hanem az ingatlanokat jó áron vissza fogja tőlük vásárolni.

Egy aradi urinó az árverezők között.

Az árverésen részt vevők között van még egy jótékonyasága miatt általánosan tisztelt aradi uriasasszony, aki egy felekezeti humánus intézmény alapításáról ismeretes. Az ő megbízásából Vaida István dr. fog Kisjenőn megjelenni, s ha a bír-

Tok megvétele sikerül, parcellázni fogják. A birtok megvételére és újból parcellázására egy érdekelt aradi takarékpénztár részvénytársaságot akar Aradon alapítani, de az üzlethez eddig nem sikerült kellő számú résztvevőt találni.

A kormány a telepesekért.

A földmivvelésügyi kormány a legmegalapozottabb érdeklődéssel viseltetik a telepések sorsa iránt és Darányi jól ismeri az ügy minden fázisát, de jelenleg nem tartja időszerűnek a beavatkozást, mert közbérelése az ügy mai stádiumában nem lenne oly kedvező a telepésekre nézve, mint esőleg az árverés után. Igen valószínű azonban, hogy a kormánynak az események további folyamában már módjában lesz a körülbelül gazdák érdekében beavatkozni. Ezt bizonyítja az is, hogy az árverésen a földmivvelésügyi minisztérium megbízásából Czédly Károly dr. is részt fog venni.

Háborus készülődés a magyar-szerb határon.

A mozgósított hadihajók. — Péter király csöndesíti a zavargókat.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 8.

A Budapestről és Belgrád felől érkezett hírek szerint az első komoly lépés megtörtént arra, hogy Magyarország—Ausztria és Szerbia között Bosznia annektálása miatt támadt konfliktus fegyveresen intéződjék el. Szerbia felől riasztó jelentéseket kaptunk. Ezek szerint attól tartunk, hogy a magyar-szerb határon, Pétervárad és Ujvidék mellett a vasúti hidakat és az alagutakat a szerbek fölrobbantják s éppen ezért a vasúti vonalakra magyar katonákat rendeltek ki a támadások megvédése céljából. A dunai flottilla több monitorját hadifőlszereléssel a szerb határ felé indították Budapestről. Belgrád utcáit tüntető tömegek járják be és a háborút követelik. Olyan fenyegető volt ma este a helyzet, hogy Péter király beszédben csittította le a zavargókat.

Mai távirataink itt következnek:

Háborus hírek.

Budapestben ma már kora délután háborus hírek terjedtek el. Megbízható forrásból az a hír szivárgott ki, hogy a zágrábi 13. számú hadtest készenlétben van, hogy a határt megvédelmezze. A szerb határ közelében mindenütt katonaság szállotta meg a vasúti vonalakat. Ujvidékről tegnap a hetvenedik gyalogezred érkezett teljes hadi felszereléssel. A hidakat és az alagutakat őrizik. Állítólag rájöttek volna, hogy Ujvidék és Pétervárad között a vasúti és katonai hidat a szerbek a levegőbe akarják röpíteni. Ezt a hírt már tegnap is terjesztették, de ma már többféle hasonló híradások érkeztek.

A Zágrábba délután két órakor érkező gyorsvonat összes utasait igazolásra szólították fel és többeket letartóztattak. Hír szerint ezek a letartóztatottak azon szerbek, akik a merényletet tervezték.

Mozgósított hadihajók.

Ma délután három órakor az óbudai Duna-ágban veszteglő hat monitor, három

torpedónaszád és egy cirkáló hajó felsőbb parancsra elindult Zimonyba, Belgrád alá. Két órakor kapták a parancsot, fél óra alatt harc képes állapotban volt az egész kis hajóraj és pontban háromkor elindult. Egy cirkálóhajó már egy félórával előbb indult el. Az ebédet egy órával a szokottnál előbb szolgálták fel. Az összes zsákokat, felszereléseket a hajókra vitték, azonkívül íróasztalt, írószereket, úgy, hogy minden azt a benyomást keltette, hogy igen hosszú utra indulnak.

A Belgrádban élő magyarok és a nagykövetség emberei állandó életveszedelemben vannak.

Félhivatalos jelentés.

A monitorok és őrhajók elindulására vonatkozólag félhivatalosan azt jelentik, hogy az semmiféle rendkívüli intézkedéssel nem hozható kapcsolatba. A tengerészeti parancsnokság részéről kijelentik, hogy kizárólag csak gyakorlatról van szó, amely már régi idő óta tervbe volt véve és amelyet a kedvező vizállásra való tekintettel most tesznek meg. A monitorok eszerint nem fognak Belgrád alá menni.

Ezzel szemben, mint az Aradi Közlöny már régebben megírta, a tény az, hogy a monitorokat már négy héttel ezelőtt beszállásolták télre és nemrégiben éppen azért szerelték fel újból, mert már akkor fajt akkompli volt Bosznia annektálása. A mostani elindulás tehát nyilvánvalóan a szerb mozgolódás miatt van, hiába cáfolja ezt az óvatos félhivatalos.

A VII-ik hadtest mozgósítása?

Később jelentik:

Egy Londonból érkezett távirat bécsi forrásból azt a hírt közli, hogy a nagyszobeni, temesvári és zágrábi hadtestek mozgósítására megtették a szükséges intézkedéseket.

A belgrádi zavargások.

Belgrádból jelentik: A szerb kormánynak Bosznia és Hercegovina annektálása elleni tiltakozó jegyzéke, amely a berlini szerződés helyreállítása lehetetlenségének esetére megfelelő kompenzációt követel Szerbia számára, Belgrádban nagy kedvetlenséget idéz elő, mert abban csakis formális tiltakozást látnak. Ma délelőtt nagyobb számú tüntetőcsoporthat a külügyminisztériumba igyekezett behatolni, ahonnan azonban a csendőrség és tűzoltóság elűzte őket. Igénybe kellett azonban venni egy zászlóalj gyalogságot is és csak, miután ez megszállotta a külügyminisztérium épületét, vonultak el a tüntetők.

Péter király a néphez.

Belgrádból jelentik: A lakosság hangulata a mai napon sem változott. A kormány a legközelebbi napokban le fog mondani, úgy hogy szombaton már új kormány fog bemutatkozni a szkuptáiban. A tüntetők ma este a királyi palota elé vonultak és kérték a király megjelenését. Péter király és a trónörökös meg is jelent az erkélyen. A király a következőket mondotta:

— *Testvéreim!* Mélyen meg hat az az óváció, amelyet nekem rendeztek. Legyetek meggyőződve, hogy kormányommal kötelességemet fogom teljesíteni. Kérlek benneteket, csöndben oszoljatok szét.

Hosszantartó zsvió fogadta a beszé-

det. A tüntetők ekkor a külügyminiszteri palota elé vonultak, ahol *fegyvereket követeltek*. A rendőrség szétesésére szólította fel őket, mire a tömeg kövekkel bezúzta a külügyminisztérium ablakait.

A csibukos alkirály.

Feljelentés az aradi rendőrségnek.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 8.

Kasagató széthamosság miatt indított most vizsgálatot az aradi rendőrség. Egy megyebeli magyar tett feljelentést az ügyvédje ellen, akit azzal vádelt meg, hogy pénzt csalt ki Ferenc József nevében.

A vidám eset részletei ezek:

Egy aradmegyei magyart három évi börtönbüntetésre ítélte az aradi királyi törvényszék. A polgártára menekülési akarván a büntetés elől, mintán már minden jogorvoslatból kifogyott, összeakadt egy száraz fiskálissal, aki 1000 forintért fölvezette a királyhoz Pestre. A paraszt teljesen megnyugodott abban, hogy ő immár megszabadult a börtöntől. Néhány hétre a budapesti ut után, vagyis a napokban meghívót kapott a község házára, ahol közölték vele, hogy az ügyesség elfogató parancsot adott ki ellene, és pedig azért, mert nem jelentkezett a büntetés kitöltése végett.

A paraszt erre bejött ma az aradi ügyésszékhez meggyőződni róla, hogy tényleg le kell-e ülnie a büntetésre? Minthogy ott már senkit sem talált, átment a rendőrségre, ahol nagy indignációval így szólott:

— Lehetetlen, mégis lehetetlen ez a dolog.

— Miért volna lehetetlen?

— Hát kérem alászan két hete sincsen még, hogy fönn jártam a királynál, mikor aztán elmondtam neki, hogy mi járatban vagyok, azt mondotta ő felsége nagy haraggal, hogy: Micsoda, ilyen jó emberemet, mint kigyelmed, az a királyi ügyész le akar csuktatni? No majd írok én neki mingyá levelet, de tudom istenem megemlegeti hótá napjáig. Láttam, hogy elővette az írószerszámot, meg is írta a levelet, el is küldte a postára. A királyi ügyésznek azt meg is kellett kapni. Hamis írást kapott a kapitány ur, nem mék a börtönbe.

A kapitány jót mosolygott a becsapott paraszt együgyűségén és megkérdezte tőle:

— Hát aztán milyen volt az a király, aki azt a levelet írta?

A paraszt egy kis ideig hallgatott, aztán felelt:

— Mán én ugyan azt meg nem mondom, hogy ha fölakasztanak is, mert én csak egy nagy csibukot láttam, amiből a király olyan nagy füstöt eregetett, hogy én a királyt ugyan nem láthattam.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színház mősora:

Péntek: A féllisten, színmű. Bemutató előadás. (8 bérlő.)
Szombat: A féllisten, színmű. (8 bérlő.)

* A vásárhelyi színház sorsa. Minden esztendőben több (több baj) lesz a vásárhelyi színháznál. Ezek a bajok most ismét megismétlődtek. A színházi bizottság a színház kiadására vonatkozólag azt a javaslatot tette a tancsának, hogy a színházat pályázat mellőzésevel adja a jövő évre Szendrey Mihálynak. A tancs nem fogadta el a színházi bizottság javaslatát, hanem úgy határozott, hogy a pályázatot ki fogja írni, egyben pedig utasította a színházi bizottságot, hogy Pestl István Lajos színházgató beadványa folytán tegyen javasla-

tot ama névve, hogy vajjon egy öt hónapra terjedő színi időny tartása miképen volna keresztelhető. A színiügyi bizottság ahelyett, hogy erre vonatkozólag javaslatot tett volna, azt mondhatni nem is tárgyalta, hanem megfélembeste a tanács fentemlített határozatát a közgyűléshez azért, mert az nem respektálta az ő véleményét. A tanács kurján bánt el tegnap a felelőssel: azt a límine visszatartotta, mivel az 1901. évi XX. t. c. rendelkezése szerint az ügy előkészítésére vonatkozó közbeszéd határozatok ellen felelősség nem adható be. E végső ellen csak folyamodás adható be a közgyűléshez.

* A félisten premiérje. Holnap lesz a bemutató előadása Gószdu Elek nagysikerű színpadi munkájának, a félistennek. A színművet, amelynek cselekménye a renaissance idejében játszik, a tavasszal mutatták be nagy sikerrel a budapesti Nemzeti Színházban. A színház igazgatója nagy gondnal készült el a premiérre s hogy az előadás stilszerű legyen, teljesen új díszleteket és korszali jelmezeket készíttetett. A bemutató előadásán jelen lesz a szerző is, aki már ma este megérkezett, hogy részt vegyen a főpróba vetítésében. A darab főszereplői: Kasztlar, Mártonfi, Hucyadi, Ditról, Faludy, Dellé, Várnay, Ladiszlav stb.

* A fehér öltöny. Aki szívből szeret kacsogni, az el ne mulassa megnézni az Uránia színház legújabb műsorát. A legpompásabb kacagtató jelenetek egész sorozata láteződik le a Fehér öltöny című behózatban. Negyszerű ötlettel van ez a kép megkomponálva. Egy fiatal ember vadonat új fehér öltönyében a legképtelenebb kalandokon megy keresztül és mire visszatér szállodal szobájába, úgy néz ki, mint egy évek óta nem mosakodott kéményseprő. Igazi gyönyörűség egy passz humoru dolgon elmulatni, ennél a mozgóképről pedig ugyancsak akad dolguk a nevető izmoknak. Az Uránia új műsora minden tekintetben passz szórakozást biztosít a közönségnek.

Egy püspök a gazdasszonyok ellen.

Szigoru rendszabályok.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 8.

„Kinek a pap, kinek a papné” — tartja jóakaratu elmésséggel a magyar példaszó.

— Hát nékem a papné nem kell! — mondotta körülbelül gróf Csáky Károly, a váci egyházmegye harmincnyéves püspöke.

Sürgős pásztorlevelet írt a fiatal főpásztor a főhatósága alatt lévő papokhoz.

Ebben a pásztorlevélben, többek között a következő passzusok vannak:

1. Tilos a papnak a gazdasszonyával az utcán járni, sétálni, vele társaságba menni s egyáltalában vele a nyilvánosság előtt mulatkoznia.

2. Ez a tilalom akkor is fennáll, ha a gazdasszony véletlenül rokona a papnak.

3. Azért van szükség erre a rendelkezésre, mert a pap-gazdasszonyoknak a nyilvánosság előtt való szereplése azt engedni föltételenül, mintha hivatásuk nem annyira a házvezetésre szorított volna.

4. A tisztesség ellen vét az a pap, aki örökösévé teszi meg a gazdasszonyát. Ilyen örökség nem fog jogerővel bírni.

Még egyéb szigoru parancsok is vannak a pásztorlevélben — mind a szegény gazdasszonyok ellen. A váci püspök a jogosságát az a botrány magyarázta, mely nemrég Párvy szepesi püspök neve körül lejátszódott.

Nem lehetetlen azonban, hogy a váci egyházmegye gazdasszonyai nem fogadják el ezeket a föltételeket és akkor aztán satrájokra, általános sztrájkra van kilátás.

Mobél még baj lesz, akárki meglássa!

Sortüz Budapest utcáin.

Csata az Andrassy-uton. — Rendörök és szociálisták harca.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, október 8.

utcán fogjuk megtartani őket. Ott legyenek!”

Az összeütközés.

A főkapitány az egész rendőrséget készenlétben tartotta. Mára kora esti órákban igen nagyszámu lovas és gyalogos rendőrség szállotta meg az utcákat. Különösen az Andrassy uton, a körutakon és a Rákóczi-uton volt annyi rendőrség, a mennyi itt már rég idők óta nem volt.

Körülbelül 9 óra felé az a hír érkezett, hogy a Zöld-vadász vendéglőben közel 400 munkásemberről álló csapat van utban a város felé. A rendőrség Bónis rendőrkapitány vezetése alatt az Andrassy-utig a tüntetők elé vágatott. Az Eötvös-utca előtt szembekerült a rendőrség a tüntetőkkel. Bónis kapitány háromszor felszólította őket, hogy oszoljanak szét. A felszólítás eredménytelenül hangzott el, sőt a csapat erősen abcugolni kezdte a rendőrséget. A tüntetők magatartása mind fenyegetőbbé vált. Mikor azután a tüntető tömegből néhány lövés dördült el a rendörök felé, Bónis kapitány sortüzet vezényelt.

Eldördültek a rendörök fegyverei. A tömeg eszeveszetten menekült. A rendörök kardlappal ütötték, vágták a menekülőket. Sapkájukról levették a számot és brutális módon vetették magukat a menekülők után. Vagdalkoztak jobbra-balra és ártatlan embereket is megsebeztek, letíportak.

A sebesültek.

A dühös harcnak igen sok sebesültje volt. Igen veszedelmes sebet kapott egy rendör, akit egyik tüntető golyója ért; a többi sebesültek munkások és a tüntető tömegbe keverődött emberek. Ezek közül egyet igen súlyosan megsebesített egy rendörgolyó, négyen pedig szintén komoly sérülést szenvedtek. A legtöbb sebesültet azonban a tüntetők magukkal vonszolták. A két súlyosan sebesültet a kivonult mentők vették gondozás alá.

A rendőrség számos letartóztatást eszközölt. Azokat, akiknél fegyvert találtak, holnap átadják az ügyészségnek és szándékos emberölés büntetének kísérlete miatt vádat emelnek ellenük.

A rendőrség ezután még éjfélig cirkált Budapest utcáin. Rendzavarás azonban ezután sehol sem történt.

MULATSÁGOK.

(*) Felülfizetések. Az aradi Nyomdász Szakegylet 1908. szeptember 6 án rendezett szüreti mulatságon a következő felülfizetések folytak be:

Fabry Sándor dr., Keppich Zsigmond, Kaiser Lipót, Lukács Sándor 3—3 koronát; Deresényi Etelka, Jung Antalné, Weinberger Lajos, Scheid Henriette 2—2 koronát; Madarász Sándorné 2 kor. 20 fillért, Puscsa János, Aradi Ujság, Balázs János 1—1 koronát; D. és Madár Józsefné 60—60 fillért. Fogadják ugy a nemesszivü felülfizetők, valamint a tombola-tárgyakat adakozó cégek, hálás köszönetünket. A rendezőség.

Ma éjszaka Budapesten az Andrassy-uton formális csata dult rendörök, szociálisták és a békés járókelő közönség között. Boda főkapitány derék hadserege ismét bebizonyította, hogy pompásan el tud bánni védtelen emberekkel és a sereg minden tagja megérdemli a vitézségi rendet. Megtörtént ma éjszaka, hogy Budapesten, az Andrassy-uton Bónis rendőrkapitány, ez a vérre és kitűtetésre áhító szánalmas teremtés, sortüzet vezényelt a rendöröknek, akik erre a tömeg közé löttek és az ártatlan polgárok, a sétálók közül is sokakat megsebesítettek.

Mindennek az volt az oka, hogy Boda főkapitány nem engedélyezte ma estére az általános választói jog ellen tervezett népgyűléseket s a betiltás dacára a szociálisták mégis tüntettek.

A vérengzésekről szóló tudósítás a következő:

A harc előjátéka.

A budapesti szociálisták csütörtök estére huszonöt gyűlést hívtak össze. Mielőtt Boda Dezső engedélyezte volna ezeket a gyűléseket, magához hívatta a gyűlést összehívó szociálista vezéreket.

— Felelősséget vállalnak-e az urak azért, — kérdezte tőlük — hogy a gyűlések békességben fognak lefolyni?

A válasz erre ez volt:

— Hogy a gyűléstermekben zavargások nem lesznek, azért felelősséget vállalunk.

— De a gyűlések után?

— Ahhoz semmi közünk.

— Hát azért nem vállalnak felelősséget, hogy az utcán tüntetések nem lesznek?

— Ezért nem! De nem is lehet. Hiszen valamelyik agent provocateur a rendörökre löhet, ebből nagy zenebona támad: és ezért mi vállaljuk a felelősséget?! Képtelenség ilyet kérni!

— Már pedig én kérem. Ha írásbellel nem vállalnak felelősséget a rendért, a gyűléseket nem engedélyezem.

S miután az összehívók nem vállalták a felelősséget, Boda Dezső főkapitány betiltotta a gyűléseket.

Ma reggel pedig összehívatta az összes kerületi kapitányságok vezetőit és így szólt hozzájuk:

— A parancs az, hogy ma este minden mozgalmat, minden gyülekezést erőlyesen el kell nyomni. A legkisebb csoportosulást sem engedem meg és minden ellentállást karhatalommal kell elnyomni.

A kapitányok tudomásul vették a parancsot és a szerint intézkedtek. Ma este talpon volt az egész rendőrség, ezenkívül még a helyőrség egy részét is készenlétbe helyezték.

Hogy ez az este nem fog simán lefolyni, az előre gondolható volt a szociálistáknak ebből a fölhívásából:

„Eltársak! Ha a főkapitány csütörtök esti gyűléseinket betiltja, akkor az

A Kardos-bank tárgyalása.

Első nap.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 8.

Körülbelül kilenc hónapja, hogy a budapesti rendőrség hosszú nyomozás után azzal lepte meg a fővárost, hogy a József Ferencvárosi Takarékpénztár részvénytársaság alapítóit és igazgatóit, a Kardos család férfitagjait letartóztatta, mert a legravaszabb csalások egész tömege bizonyult rájuk. Kardos Lipót, az apadirektor és fiai, Árpád vezérigazgató, Géza, Zoltán és Dezső aligazgatók február 7-én az ügyészség fogházába kerültek. Lipótot, Zoltánt és Dezsőt időközben szabadlábra helyezte a vizsgálóbíró s csak Árpád és Géza maradt vizsgálati fogóságban.

Ma tárgyalta ügyüket a budapesti törvényszék.

A bűnlajstrom.

A terjedelmes, egész kis könyvecskét kitévő vádirat lényegében a bűncselekmények egész sorát olvasta a Kardos-familia fejére. Ezeket a bűncselekményeket annak idejében lapunk hasábjain bőven ismertettük. Sikkasztás, csalás, hamisítás, hűlen kezelés címén emelt vádat az ügyészség.

Százötven tanu.

Kevéssel 9 óra után nyitotta meg Tholdt Dezső dr. elnök a főtárgyalást. A tanúk szülfőlség megtöltötték a terem. Egy kesz kivételével csaknem valamennyien megjelentek.

A tárgyalások rendjét ugy alapította meg az elnök, hogy ma öt tanu haligat ki a bíróság, a többi tanukat pedig tízes csoportokra osztva a következő napokra rendelte be.

A tanúk személyazonosságának a megállapítása csaknem egy óra hosszáig tartott s fél-tizenegy volt, mikor a vádlottak kihallgatására került a sor.

A vezérigazgató.

A vádirat felolvasása után a vádlottak közül egyedül Kardos Árpád marad a teremben, a másik négy vádlottat pedig kivezetett az elnök.

Az elnök felolvassa Árpád előtt a súlyos vádpontokat. — Megértette a vádat? — Igen. — Beismeri a bűnösséget? — Nem érzem magam bűnösnek. (Derűtség.) — Mikor jöttek föl Pestre? — 1898-ban Salsváraljáról. — Mikor lett a koronaszövetkezeiben igazgató? — 1901-ben, vagy 1902-ben. Azután elmondja, hogy alapították meg a Ferenc Józsefvárosi Takarékpénztárt. Kálmán Lajos tanácsolta a szövetkezetnek részvénytársasági alap a való fektetését. — Milyen volt a viszony önök és Kálmán között? — Baráti viszony volt közöttünk. O hozta el Vécseyeket és Kosch Elemér ügyvédet, akikkel megbeszéltek az alakulást.

— Mikor történt ez? — 1906. márciusában. Vécsey március 31-ikén kifizette a 60 százalékos, vagyis 66.400 koronát. Az alakuló közgyűlés fölmentvényt adott az alapítóknak, akik 3000—3500 korona alapítási költséget szavastak meg. Azután a részvénytársaság megkezdte működését.

— Hova került a 66.400 korona?

— A Kereskedelmi Bankba, mint a koronaszövetkezet betételére.

Bőhadja azután, hogy Vécseyék nagyon sok hasznót akartak kivenni a takarékpénztárból. Az ifjabb Vécsey nagyszögül elfogadvá-

nyokat számitoltatott le és olyan anyagi köveléseket támasztott, amelyeket nem teljesíthettünk. Ebből támadt közöttünk az ellenségeskedés. Kosch Elemér boszut esküdtött Kardosék ellen. Főlbérelte Sihalj nevű könyvelőmet — mondta — aki sorra járta a betevőket, s azoknak olyan meséket adott elő, amelyeknek hatására kivonták betéjelket a takarékpénztárból. Közgyűlés: híviam egybe, amely konstatálta, hogy a részvénytársaság aktív.

A vádlott áttért az egyes vádpontokra. Izen ügyesen védekezik és ugy tünteti föl a dolgot, mintha ő lenne a vesztes.

Az elnök: Mennyi volt a szövetkezetnél a jövedelme? — A vádlott: Körülbelül 6000 korona.

— Hit a takarékpénztárnál? — Összesen 16000 korona. A Lezámitoló Banknál mennyi volt a jövedelme?

— Egy kejszár sem.

Kardos Árpád kihallgatása eltarított egy óráig. Utána Gézát hallgatta ki a bíróság.

Ezek is valamennyien ugy vallottak, mint az elsőrendű vádlott, s ezeknek a védekezése is elég jó volt.

A tárgyalást holnap s a következő napokban folytatják.

SZÜRET VAN.

*

Városházi idill.

Rendőr (a főjegyző szobájának a folyosóján): Ha nem lesz esőnd, ugy kiszórom innen az urakat, hogy örök életükre arról koldulnak. Várjanak még egy keveset türelemmel, mindjárt hat óra és vége lesz a hivatalos órának. Elmegy a főjegyző ur, aztán larmázhatnak a nenyi jól esik. De most csend legyen!

Az erélyes és ékes szózatra templomi csend keletkezik. Az ott tolongó polgárok halálra fáradtan dűnek egymás vállára. A városház tornyán hatot üt az óra. A szobából kilép Kádas Kálmán főjegyző. Egyszerre mind a százhuszonöt ember meg rohanja. Főjegyző ur, főjegyző ur, nagyságos, méltóságos, tekintetes ur szavak röpködtek a levegőben. Mind beszélni akar vele.

A főjegyző (féltesteni nyugalommal): Tetszett volna előbb jönni, most már elmúlt a hivatalos óra.

A sugó tömeg: Már három óra óta ácsorgunk itt, hallgasson meg bennünket.

A főjegyző: (Tóth Pálhoz) Mi akar?

Póth Pál: A kiskiamat hazaküldték az iskolából, mert nem vitte ma fel a tandíjat, azért a polgármester urral szerettem volna . . .

A főjegyző: A polgármesterrel nem lehet. Szüreten van. Hát maga Nagy Péter miért jött?

Nagy Péter: Három hónapja kérem a kerítésre az építési engedélyt, szeretném, ha már kijönne egyszer a főmérnök ur és megnézné. Hisz itt a tél . . .

A főjegyző: A főmérnök nem mehet. Szüreten van. Már megint itt van Kiss József?

Kiss József: Hogyne lennék itt? Három hete van itt a számlám. Két korona öt fillért kapok. Szeretném, ha a gazdasági tanácsnok ur meg a tekintetes főszámvérvő ur végre . . .

A főjegyző: Várjon szüret utánig. Most nem lehet, a gazdasági tanácsnok ur meg a főszámvérvő ur szüreten van. Magának Hossza Márton már tegnap mondtam, hogy ne zavarogjon itt mindennap. A szerződését majd a jövő héten megcsinálja a főügyész ur. Most szüreten van.

Varju István elvtárs: Hát hol vagyunk mi tulajdonképen? Acsiában? Miért nem intézték el a tüntető körmenet iránti kérvényünket? Jogállam ez? Már rég meglesz a választói jog és mi még nem is tüntettünk?

A főjegyző: Hja barátom, a szöllő már érott és a főkapitány ur szüreten van.

Varju István elvtárs: Hát a helyettese, Green Nándor nem intésheti el?

A főjegyző: Nem.

Varju István elvtárs: És miért nem?

A főjegyző: Mert az is szüreten van.

Varju István elvtárs: Tavaly a Zubor ur csinálta ezeket a dolgokat, talán ahhoz mehetnék.

A főjegyző: Mehetnek, de azt hiszem az meg az öt órai motorossal ment ki a szüretre.

Valamennyi lázongó polgár: Hát akkor intézzen el mindent a főjegyző ur, aki itthon van.

A főjegyző: Bocsanat, de először is már elmúlt a hivatalos óra, másodszor sietek, mert lekésem a motorosról. Szüretre megyek. Jöjjenek kérem szüret után.

Valamennyi lázongó polgár: Akkor nincs más hátra, minthogy lemegyünk a földszintre és adófizetési halasztást kérünk. Ilyen városban, ahol minden tisztviselő szüreten van, ugy se kell az adó.

A főjegyző: Kár a fáradságért barátain. Az adóügyi tanácsnok éppen tegnap ment ki a szüretre.

HIREK.

Halálos dinamitrobbanás.

— Levegőbe röpült ház. —

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 8.

Borzalmas szerencsétlenség híre érkezik Nagyváradról. Egy volt tűzér ügyetlensége következtében fölrobbant dinamitpatron három embert megölt, a házat pedig, amelyben ezek tartózkodtak, levegőbe röpitette.

A Nagyvárad közelében lévő Ant községben történt a borzalmas szerencsétlenség. Szénássy Sándor, aki a napokban jött ki a nagyváradai tűzrezredtől, ahol három évig szolgált, a kaszárnyából magával vitt egy hatalmas dinamit-töltényt, hogy otthon tüzijátékot rendezzen.

Ma este a lakásukon a nővére és barátnője előtt produkálni akarta magát a dinamittal, amely fölrobbant és a házat levegőbe röpitette, a bennlévőket pedig darabokra tépte. Szénássy, a nővére és barátnője természetesen azonnal meghalt; a szomszédos házakat is megrongálta a dinamit s a bennlévők közül többeket megsebesített.

— Albánia is független? Fővárosi tudósítónk táviratozza: Triesztből érkezett, de még eddig megerősítetlen maradt táviratok szerint Albánia magát független államnak nyilvánította.

— Kristóffy és a király. Egy bécsi lap nyomán ma több budapesti lap azt írja, hogy Kristóffy József kísérleteket tett, hogy a trónörökös fogadja, de Ferenc Ferdinánd nem bocsátotta maga elé. Ugyanly járt volna a királyllyal is. Kristóffy József ma ezekre vonatkozólag a következő nyilatkozatot tette:

— Állítom, hogy mindezekből a hírekből se sem igaz. Sem a trónörökös s fenségéhez, sem a király s falságához nem volt szándékom menni. Hogyan is júnék én ehhez? Éssk a légből kapott híresztelések azt célozzák, hogy az én személyemen keresztül akarják kompromittálni azt a nagy ügyet, melyhez némi közöm nekem is van.

— Kréta egyesítése Görögországgal. A párisi Havas-ügynökségnek jelentik Athénből: Megerősítést nyert, hogy proklamál-

ták Kréta szigetének Görögországgal való egyesítését. A sziget főbiztosa jelenleg Szanta-Martaban van. A külföldi csapatok közül angol és orosz katonák vannak a szigeten.

— Kinevezés A király, mint a magyar királyi honvédség rendeleti közlönyének legutóbbi száma közül, *Fixek István* nyugalmazott honvédszázadosot *örnaggyá* nevezte ki. *Fixek* a lugosi 8. honvédszállásrad főelekebe tartozott s az aradi zászlóaljál teljesített hosszabb ideig szolgálatot. Az őrnagy nemcsak a tisztikarnak, hanem az aradi polgári társadalomnak is rokonszenves tagja volt. Utóbbi időben betegeskedett, de egészsége már teljesen helyre állott.

— Elhunyt főrend. *Balassagyarmatról* táviratoznak: *László Mathényi László* báró főrendiházi tag ma 88 éves korában meghalt. Az elhunyt báró nyugalmazott főispán, csász. és kir. kamarás és valóságos belső titkos tanácsos volt s a főrendtartásban hosszabb ideig előkelő szerepet vitt.

— Megölték a görög trónörökös? Az összes lapok az „Adverul” nyomán megírták ma reggel, hogy György görög király elsőszülött fiát, Konstantin herceg trónörökösöt 14 lövésrel megölték. A hír a budapesti görög főkonzulhoz, *Vitturisz Spiridion*hoz ezideig nem jutott el semmiféle formában. A főkonzul ma délelőtt sürgöny útján fordult Athénbe a külügyminiszterhez, amire azonban még nem kapott választ.

Az athéni távirati ügynökség Konstantin trónörökös balesetéről a külföldön elterjedt hírt teljesen valótlannak jelenti ki. A trónörökös igen jól érzi magát.

— Makó csőd előtt. Makóról táviratoznak: Ma terjesztették elő a város költségvetését, a mely 584 940 korona kiadással szemben 298 882 korona bevételt tüntet fel. Eszerint a pótdó útján fedezendő összeg 286,557 korona. E számok szomorúan bizonyítják a város nyomorúság helyzetét. Az állami adót véve eljutul 90 5%, pótdó kioldása várakozásig szükséges a tavalyi 86,21% kal szemben. A főszámvéző terjedelmes jelentésben azt mondja, hogy tekintve azt, hogy az állami segítségre kevés kiállítás van, nem marad egyéb hátra, minthogy a községi adórendszert akképen változtassák meg, amint ez más városokban gyakorlatban van. Nevezetesen át kellene térni a közvetett adókat a városi pénztár javára való felhasználására. A költségvetés nagy lehangoltságot keltett a polgárság körében.

— Aradi fényképezők kitüntetés. A Bécsben rendezett stercoskop (vegkép) kiállítás két aradi jeles ama öt fényképező jelen és nagy értékű kiállítását hozta meg. A kiállításon három aranyérem volt kitűzve; egy a külföldi, egy az osztrák és egy a magyar kiállítók részére. A magyar kiállítók aranyérmének kiadásánál két aradi amatőr került számításba: *Matusik Márton* és *Faix J. ques.* A jury végre az aranyérmeket *Matusik*nak juttatta, *Faix J. ques*et ezüst éremmel tüntette ki. Mind a két kitüntetés újabb dicsőséget szerez az aradi amatőröknek, akik eddig is az ország első fényképezői között állanak.

— Benold gázvilágítás Szentendrén. Szentendre városához az aradi Benold gáz rt. ajánlatot adott be, amely szerint a városat Szentendrén 120 utcai lámpára berendezett Benold gástelepet állítana fel, amely a mintegy 1000 lámpa tehető magánvilágítást is ellátja. A telepet a város közeli vagy az aradi városi övezetig a társaság bérbe venné. Az ajánlatot Szentendre legutóbbi közgyűlésén tárgyalták és azt a további tárgyalások alapján elfogadva

bizottságot küldöttek ki a Benold gázvilágítás tanulmányozására.

— Márkus Emma nyilatkozata. Felkérattünk a következők közlésére: Tisztelt Szerkesztő Ur! „A Nap” című újságban annak a leánynak az aláírásával, aki ellenem a napokban saját lakáson merénységet követett el, egy levél jelent meg, melynek híztérikus látomások, alapítalan föltevés és képzőgések a tartalma. Nem hiszem, hogy bármely tisztességes ember e levelet komolyan vehette; nekem magamnak is egyelőre gondolkodnom kell, hogy tehetek-e valamit és mit egy nyilván meghibbant eszű nő e súlyosabb merénylete ellen, de teljesen megfoghatatlan előttem az, hogy akadhatott lap és szerkesztő, aki álásomat, személyemet és szerény művészetemet oly kevéssé becsülte, hogy terti ad egy ellenem, tisztességes, reputációm és nyugaimam ellen való ilyen merénységet. Én senkinek soha nem vétettem, de ilyen az ellen sem lennék, aki ellenem ezt elkövette. Tisztelettel *P. Márkus Emilia*.

— Bejelentett öngyilkosság. A budapesti rendőrség ma délután sürgönyileg arról értesítette az aradi rendőrséget, hogy a fővárosból tegnap megszökött egy *Scabó Gyula* nevű iparos tanonc, aki hátrahagyott levelében azt írja, hogy Aradra utazott és öngyilkosságot fogott elkövetni. A rendőrség a sürgöny vétale után a detektívet kiküldötte, hogy ha lehet, akadályozzák meg a flut szándékának megvalósításában.

— Megszökött önkéntes. *Banner Miklós* — egy békésmegyei, nyulanki fiu — tavaly októberben rokkant be a nagyváradi 4. honvédszállásradhoz, hogy egyéves katonai kötelezettségének eleget tegyen. Szóval, magabizart volt fiatalember volt, aki magával hordott egy gyerek időkből való nagy, epedő szerelmet. Egy előkelő, gazdag békésmegyei családnak lányát szerette. Egymáshoz forrtak, minden fiatalos vágyakozással belebolondultak egy másba, úgy, hogy mikor a fiu mint egyéves önkéntes Nagyváradról a budapesti kerületi iskolába került, a leány utána szökött Budapestre. Hiábavaló volt minden ellenkezése a családnak, hasztalan fenyegették, a leány nem hagyta ott a fiut (s fenmaradt a közelében). A fiu ettől az időből kezdve hanyagabbul kezdte teljesíteni a katonai kötelezettségeit, a szolgálat alól is kivonta magát több ízben, úgy, hogy egyre nőtt a komolyabb kellemtelenségek száma. Az érzékeny fiu szívére vette ezt a szomorú sort, hazulról is jöttek a lamentáló levelek, egy ekeszeredet percében hát szakított a leánnyal. A leány meg — mi egyebet tehetett volna — vett egy pircs kalapot, valami olcsó csipkés bluzt és beült egy cifra aranyos kávéházi kassza mögé. Egy darabig elvoltak egymás nélkül, a fiu az év második részét Nagyváradon szolgáltatta le oltbátült föl a dolog, hogy végleg szakítottak. Szeptember közepe táján főment a fiu Budapestre, hogy jelentkezék a tisztvi vizsgán való részvételre. Az első uja a leányhoz vitte és amint egymásra akadtak, a régi megérzéssel elhatározták, hogy amint a fiu kiszabadul a katonaságtól, elveszi feleségül a leányt. A vizsga azonban újból egy nagy darab szomorúságot hozott. A fiut hanyagág miatt tovább szolgálatra visszatartották. Eszel a gondolattal a két szerelemes sehogy sem tudott megbékülni és szeptember 28-án nyomtalanul elűntek Budapestről. Ha véletlen ráakadnak *Branner Miklósr*a, mint katonazökevényel banik el vele a kemény ökü regloma.

— Elfogott zsebtolvaj. Megírjuk, hogy a legutóbbi radnai bucsu alkalmával egy bécsi kereskedelmi utazó a vasuton, míg a vonat az állomáson tartózkodott, meglöpték. Hatszáz koronáját emelkez a zsebmetszők. Az utazó feljelentést tett s akkor az aradi rendőrségen s elmondotta, hogy három emberrel utazott együtt a kupében, akik vele együtt Aradon szállottak le a vonatról s ezekre győzködött. Tegnap a

temesvári rendőrség letartóztatott egy *Gröss Miksa* nevű aradi pircét, akit egy Nagyváradon elkövetett zsebtolvajlás gyanúsítanak. *Gröss* tagadja ugyan, hogy Nagyváradon lopott volna, de azt megállapította a rendőrség, hogy a radnai bucsu alkalmával Radnán járt s a bécsi utazóval együtt jött Aradra. *Gröss* büntetett előéletű ember, aki már tilt zsebmetszés miatt. A temesvári rendőrség ma Nagyváradra szállította s onnan hozzák Aradra.

— A zsinagógából. A zsinagóga előjárósága ezennel közhírré teszi, hogy a sátoros ünnepi istentisztelet pénteken és szombat este 5 órakor, szombaton és vasárnap d. e. 9¹/₂ órakor kezdődik.

— Az október 6-iki gyászünneppal alkalmából számos egyesület igyekezett a kegyelet adóját koszorúkkal leróni. Nagyon sikerült koszorúk kerültek ki *Pausár Sándor* *Weller János* utca (Postával szemben) levő virágkereskedésből, ahonnan tegnap nem kevesebb, mint tíz koszorút rendeltek és helyették el a vértanúk szobra talapzatán. Rendelték: A. cs. e. v. Műhelymunkások, Aradi reáliskola, az Aradi áll. tanító képző, az aradi polgári flutiskola növendékei, a Szent Péter-téri ifj. egyesület, felső kereskedelmi iskola növendékei stb. Az egyes kertészt ajánljuk közönségünk figyelmébe. 3299

— Legjobb minőségű teljes tejet háshoz szállít reggel és este, uterjét 22 fluter árban az uradalmi tejgazdaság Ujaradon. Megrendelések báró *Nopca Elek*nek uradalmi központ irodájában Ujaradon, vagy telefonon (Arad, 68. szám) eszközhetők. 3240

— Mindnyájunknak kell néha egy erősítő szer, mert a folytonos munka fárasztó. Kötőnő erősítő szernek bizonyult a „*Scott-féle Emulsió*” mely főleg csukamáj olajtól áll, csakhogy igen jó ízű és a leggyengébb gyomor is könnyen emésztheti. A „*Scott-féle Emulsió*” minden gyógytárban kapható

— Perzsa szőnyegek. Perzsa szőnyeg rak-táram Szabadtság tér 10. szám alatt megnyit. *Schwarz Zeigmond*. 3198.

— Likőr aromák kötőnő illőzők előállítására; — házilag — *Vojtek és Weisznál*. 191

TARKASÁGOK.

(*Jöjjen elsején!*) A háboru most a szóbeszéd tárgya mindenütt. Pietykát, színházat, pluralitást, mindent háttérbe szorít a balkán háboru réme.

Mint a legtöbb komoly dolognak, ugyanennek a veszedelemnek is van humoros oldala. Kávéházakban, után viccelnek a háboruról és az így termő háborus viccek közül egy-kettő — hogy aktuális szóval éljünk — tényleg el is sül. Egy ilyen jobbfajta háborus vice következik itt:

Egy könnyelmű aradi fiatalemberhez, aki észre hitelezte a „jövő” elsejével ezokta biztatni, ma reggel nyolc órakor beállt egyik barátja. A fiatalember épen aludt. Barátja lelkendezve felzavarja álmából.

— *Ne aludj, tudod-e, hogy kitör a háboru! Jön az ellenség!*

A félig alvó ifju ekkor magára huzta a takarót és onnan mormogta kifelé:

— *Jöjjen elsején!*

(*A jó vadász.*) Aradi vadász-társaságokban nagyon jól ismerik azt a fiatalembert, akinek vadászszenvedélyénél csak az ügyetlensége nagyobb. Több aradamegyei vadász-társaságnál próbált már szerencsét, de mindenünnen zsákmány nélkül tért haza. Végre az utóbbi időben, hogy az itthoniak gunyolódásától megmeneküljön, a vadászatról hazatérve, mindig vásárolt néhány vadat egyik aradi üzletben. Erről a turpisságról tudomást szerett egyik barátja és elhatározta, hogy megcsipkedti ezért *Nimród-társát*.

A mult vasárnap délutánján, mikor a korzón sétált, meglátta a csalfa *Nimród*ot, amint teljes vadász felszereléssel kocsikázik az *Andrássy* uton. Hirtelen eszébe jutott társának szokása és rámutatva a zárt üzletre, így kiáltott felé:

Hogy mehetsz te most vadászni, hiszen zárva vannak az üzletek!

(A Lármás anyós.) Egyik aradi hivatalnoknak igen gyakran meggyűlik a baja anyósával. A „Schwiegermutter“ ugyancsak lármás, békétlen asszony, aki a csendes természetű vejének mindenáron szeret kellemetlenkedni. A szerencsétlen hivatalnoknak valóságos elkeserítette életét ez a folytonos házafrontoskodás és sokat panaszkodott e miatt a család egyik jó barátjának. Ez az ember a mi nap azután azt tanácsolta a panaszkodó vőnek, hogy küldje e anyósát Indiába, ahol a családnak egy távoli rokona lakik.

— Indiába?! — szolt erre a vő. — oda nem fog menni az anyósom!
— Ellátod majd őt mindennel, csak hogy menjen — felelt a barátja. Akkor miért ne menne?!
— Hát csak azért nem, mert Indiába a Csön-dés oceanon kell utazni!

SPORT.

+ Az aradi atletikai klub football csapatának a budapesti torna klub csapatával e hó 11-én tartandó mérkőzése föltte érdekesnek ígérkezik. A B. T. K. a következő összeállítású csapatot küldi le: Biró-Tóth-Kőszegi-Nagy E., Leitner, Balázs-Dobó, Korda, Marossy, Ottó, Mészáros. Elsőrangú játékos ezek közt Kőszegi, Leitner, Dobó és Korda. E csapattal szembe az Aradi Atletikai Klub teljes I. csapatát állítja ki.

TORVÉNYKEZÉS.

§ Föltételes elítélés. Nagyváradról táviratosság: A föltételes elítélést ma alkalmazta először a nagyváradai e küdszék. Györfi Alajos volt aradi újságíró volt a vádlott, aki megtámadta Odrai Antal aradi lakost, mert egyik lakóját télv idején kilakoltatta. Az esküdtbírósság Györfit nyolc napl fogházra és ötven korona pénzbüntetésre ítélte. de mindjárt kimondotta az ílélet fölfüggesztését.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

A morányó. Ha a tárcát úgy írta volna meg, mint kísérő levelét, akkor lehetne szó a közlésről. A kis történet olyan hihetetlenül naiv, hogy még a Pósa bácsi lapja se közölné. Hát ön nem tudja azt, hogy vádlott nélkül nem lehet tárgyalást kezdeni?

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, október 8

Amerika 1/2-el magasabb, tartott magasabb árak. Az árak 50 kilonként számítva:

Table with 3 columns: Item, Price 1, Price 2. Includes Buzsáprilisra, Zab októberre, Rossz októberre, Tengeri májusra, Rossz áprilisra, Zab áprilisra.

Zárul 5 órakor:

Table with 2 columns: Item, Price. Includes Oestrák hitelrészvény, Magyar hitelrészvény, Városi villamos vasúti részvény, Déli vasút.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Október 8. —

Magyar elsőrendű: Orag nehéz páronként 400 kilogrammon fölül súlyban — fillérig; közép páronként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal: nehéz páronként 300 kilogrammon fölül súlyban 125—124 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kil-

grammig terjedő súlyban 124—125 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban 125—127 fillérig. Szerbiai: Nehéz páronként 360 kilogrammon fölül súlyban — fillérig; közép páronként 240—260 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; könnyű páronként 140 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig. Sertéselészám: Október hó 5. napján volt készlet 24 620 darab, október 5. napján felhajtott 59 darab, október 6. napján elszállított 255 darab, október 7. napjára maradt készletben 24,424 darab. A hirtelt sertés üzlet irauzata: változatlan.

IDEGENEK ARADON.

— Október 8. —

Fehér Kereszt szálloda. Marsay István gazdálkodó Kunágota. — Dentsik Oszkár kereskedő Kecskemét. — Dentsik Adolf utazó Budapest. — Kolm Márton utazó Temesvár. — Ruszlay Gyula főhadnagy Szeged. — Urmann Mózes utazó Bécs. — Bluck Kornél kereskedő Bécs. — Szamling Alajos uradalmi jószágigazgató Borossabes. — Gergely Andor utazó Budapest. — Leichtig Sándor utazó Budapest. — Demeter Andor kárbeeső Budapest. — Weisz József utazó Kákova. — Strausz Miksa gyáros Csákbereány. — Lang Izidor utazó Budapest. — Bakos Miksa mérnök Budapest. — Gr. Lónyay M. magánzó Budapest. — Volkenberg Herman utazó Bécs. — Hertzfeld Károly utazó Budapest. — Klein Ágoston utazó Budapest. — Prentz P. magánzó Budapest. — Spitzer Izidor utazó Budapest. Központi szálloda. Vindicsok József magántisztviselő Budapest. — Brozi Imre gyárvezető Gyulafehérvár. — Kohn Jenő kályhagyáros Budapest. — Leidner Vilmos gyáros Budapest. — Herskovits Lajos utazó Lugos. — Kardos Samu mérnök Budapest. — Zirkelblath Vilmos utazó Budapest. — Leinderfeld Béla utazó Szeged. — Schwartz Henrik utazó Szeged. — Berger Jakab utazó Budapest. — Müller Zsigmond utazó Budapest. — Demeter Géza utazó Budapest. — Loldé A. utazó Fehértemplom. — Antal Béla utazó Budapest. — Sternheim Ignác utazó Budapest. — Boronkay Béla utazó Budapest. — Reisinger József utazó Nagyvárad. — Pfeifer A. utazó Budapest. — Görög Sándor utazó Budapest. — Czárán István Budapest. — Siremt József fakereskedő Kolozsvár. — Hermann Miksa utazó Budapest. — Meisel Gyula utazó Budapest. — Berger Fülöp utazó Bécs. — Blatenik János utazó Bécs. Vass szálloda Tódor Géza utazó Budapest. — Gécs László gazdálkodó Tótkomós. — Tokotein Elek kereskedő Hadház. — Bergsmann A. utazó Budapest.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Péntek, 1908. évi október hó 9-én:

B) bérlet B) bérlet.

Itt először:

A félisten.

Színmű 3 felvonásban. Irta: Gozdu Elek.

S Z E M E L Y E K:

Table with 4 columns: Name, Name, Name, Name. Includes Leonardo Hunyady J., Giorgione Keszler Ede., Tiziano Vecelli Dell Lajos, Sebastiano Ditrói Mór, Lorenzo Lotto Kertész D., Pietro Luzzo Mártonfi R., Arétino Faludy K., Herr Wolfram Várnay Jenő, Herr Mörke La tiszlay J., Van Røyer Kulcsár J., Egy pap Ajtay Odón, Cecilia, Kápolnay J.

Kezdete este 7 és fél órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Baró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Uj műsor. Uj műsor.

Műsor 1908. október hó 9-én pénteken:

1. Fantazmagoria. Látványosság. — 2. Mikor a költő alhat. Bohózat. — 3. Egy anya büne. Dráma. — 4. Rongyszedők zsúrja. Kacagató. — 5. A fehér öltöny. Megható. — 6. Ami az élethez köt. Bietkép. — 7. Bljen a szabadság. Bohózat. — 8. Xantippe. Mitologiai rege.

Minden előadás alatt katonazene játszik. — Cokrássia

Az előadásokra bármikor be lehet menni.

Előadások: Este 6 órától 11 óráig.

Helyárak: I. hely 1 korona, II. hely 80 fillér, III. hely 60 fillér, IV. hely 40 fillér és V. hely 20 fillér.

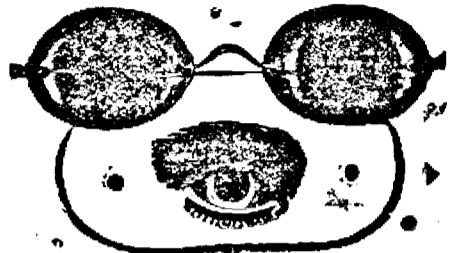
NYILTTER.*

Elsőrendű látsszerész üzlet.

DICK SAMU

Órák és látsszerész

Arad, Andrásy-tér és Waltzer János-utca sarkán

Elad és javít mindennemű órákat 100 évi jótállás mellett a legolcsóbb árakon. Raktáron tart mindennemű színházi látsszeréseket a legkülönbözőbb kiállításban, legfinomabb lorgnettek, orrcsüptetők és szemüvegek, arany, ezüst, nickel és tekerős béka csont keretekben, legjobb üvegekkel.

Nagy raktár sűrűségi fokmérőkben, ber, must és szesz részére, továbbá mindenféle hőmérők, mindennemű kivételben.

Szemüvegek és orrcsüptetők orvosi rendelet szerint azonnal készíttetnek.

Permetező javítások elfogadhatnak

M. kir. szabadalmazott

Borszivattyuk

és hozzá való legjobb minőségű gummi csövek legolcsóbb gyárárakon.

A szivattyu hengerből a bor utolsó cseppig kifolyik, a szőlő magvak, héjak és egyéb tisztátanságok azonnal továbbittatnak, ezáltal a szivattyu nem romlik és a bort nem ronthatja, a gépezet jó működéséért 3 évi jótállás, ingyen javítás

Tüzi fecskendők

Golyó szelepekkel. Közégeknek legalkalmasabb, mert homokos és sáros viz használatánál sem tagadják meg a szolgálatot, — a gép jó működéséért 3 évi jótállás (ingyen javítás), hozzá való országos egység-s csavarok és a legjobb minőségű belül gummirozott kendercsövek legolcsóbb árban.

Kutak

a hozzávaló

csövekkel olcsóbbak és jobbak, mint bármely belvagy külföldi gyárban.

Hönig-Ottó

M. királyi szabadalmazott tüzi fecskendő és szivattyu készítő.

Arad, Rákóczi-utca 27. sz.

Legújabb

angol öltöny szövetek, ugyszintén felöltő szövetek megérkeztek, amelyek

legolcsóbban beszerezhetők

a kizárólagos posztógyári raktárban

Leichner és Fleischer

Arad, Szabadság-tér 17. sz.

CSALÓ-

dik az, aki azt hiszi, hogy a csunya és rossz karban levő fogakat nem lehet **hófehérre** tisztítani, mert egy kísérlet mindenkit meggyőzhet arról, hogy a törvényileg védett és szabadalmazott

Nádler-féle „Hófehér“

fogtisztító-szer még a legelhanyagoltabb fogat és annak feketeségét vagy sárgaságát a leg-rövidebb időn belül is **hófehérre tisztítja.**

Az egészségre nem ártalmas,

mert a „Hófehér“ fogtisztítószer tisztán növény nedvekből vegyi uton van összeállítva. Egy üvegecske ára, mely 1—2 évre elegendő csak

1 korona 50 fillér.

Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan eszközöl a feltaláló és készítő:

Nádler Lajos

2544 Arad, Andrassy-tér 20.

Főraktár: Vojtek és Weisz drogueria.

Legolcsóbb, legjobb

bevásárlási forrás

háztartási szükségletek

fedezésére.

Ajánljuk:

Ajánljuk:

Arcz-krémek		Fogpaszták
Illatszerek		Fogkefék
Hölgyporok		Szájvizek
Kölni vizek		Szappanok
Fogporok		Hajvizek
Fogcremek		Szoba-illatok

VOJTEK ÉS WEISZ

drogueria és parfumeria nagykereskedése

ARADON.

Weitzer János gép-, waggongyár és vasöntőde részvénytársaság Aradon

MEGHIVÁS

a Weitzer János gép-, waggongyár és vasöntőde részvénytársaság Aradon

XVI. RENDES KÖZGYŰLÉSÉRE,

mely Aradon, az aradi és csanádi egyesült vasutak igazgatóságának üléstermében 1908. évi október hó 25-én, délelőtt 10 órakor fog megtartatni.

N a p i r e n d:

1. Az igazgatóság jelentése az elmúlt üzleti évről, továbbá a zárszámadások és mérleg előterjesztése, valamint a felügyelő-bizottság jelentése és ezekkel kapcsolatban a mérleg megállapítása, a tiszta nyereség hováfordítása, valamint az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére adandó felmentvény feletti határozathozatal.
2. A felügyelő-bizottság tagjainak az alapszabályok 29. §-a értelmébeni választása.
3. A felügyelő-bizottság jutalomdíjának megállapítása. (Alapsz. 31. §)
4. Az alapszabályok 21. §-a értelmében esetleg beadandó indítványok feletti határozathozatal.

Jegyzet. Az alapszabályok 14. §-a értelmében a részvények legalább nyolc nappal a közgyűlés előtt a következő letéti helyeken letetemenyendezendők.

Aradon: az Arad-csanádi gazdasági takarékpénztár részvénytársaságnál.

Budapesten: az Angol-osztrák bank fióktelepénél (V., Fürdő-utca 6.)

Bécsben: Schoeller & Co. (I., Wildpretmarkt 10.) valamint a K. k. priv. allgemeine Verkehrsbank (I., Wipplingerstrasse 28.) cégeknél.

Az igazgatóság.

(Utánnnyomás nem díjaztatik.)

APRO HIRDETÉSEK.

AKI

bérbeadni kíván

szobát,
házat,
adástörül-
letet,

kocsit,
lovat,
halászatot,
telket,

AKI

eladni kíván

autót,
songorát,
sört,
gyümölcsöt,
rabonát,

fiületet,
műhelyt,
lakást stb.;
vagy

AKI

üzleteket vétel vagy bérbevitel céljából keresi;

AKI

amely állást betöltési kíván: legbiztosabban értesít, ha az

„ARADI KÖZLÖNY”

kis hirdetési

rovast használja.

Levelező—Könyvelő

családi körülmények miatt állásomat elhagyni kényszerülve, keresek magam helyett jelenlegi állásomban, egy kereskedelmi végzett keresztény, gyakorlatilag bíró levelező-könyvelőt. Leveleket B. O. alatt a kiadóba. 8242

24 éves csinos,

barna önálló kereskedő nőszülni óhajt oly nővel, ki a szolid családi otthon kedveli, némi hozománygyal. Ki hajlandó ajánlatom elfogadni, az írjon teljes című levelet „Francz 22” jelige alatt Aradi főposta, posterestante. 8288

Őszi blouze album,

a legújabb eredeti szabásmunkákkal, dus tartalommal 1-50 fillérérthapható Ingusz t. és fia könyvkereskedésében Arad, Weitzer János-utca. 201

Karisnya-kötőde

Andrássy-tér 20. (Fischer Elíz-palota) A n. 6. közönség rendelkezésére áll. 2696

Pörkölt szalonna,

légenszáritott, kapható Rauchbauer Nándornál Ujszentannán 130 koronáért métermázsanként. 8111

Sok pénzt

kereshetnek ügyes üzletszerzők. Bővebbet a kiadóban.

Elegánsan butorozott

utcai szoba kiadó. 8232

Jókarban levő

szalóngarnitúra hálószoba berendezés eladó. 8238

Városi bunda eladó.

Cim Mayer szűcsmester, Salac-utca. 8234

Urak!

Intelligens származású igen szép csinos külsővel bíró 30 éves derek szőke özvegy közös háztartásba vagy házvezetőnőnek menne vidéki uri emberhez, ki őt az élet derekán szeretetével elhalmozná. Levelek P. Aranka, bánatos szép szőke özvegy, Arad főposta. 8210

Meidinger kályha részek

beszerezhetők Juhász István lakatosmesternél Aradon, Telefon 480. 8191

Olcsó könyvek

antiquár hangjegyek és az összes újdonságok kaphatók Kerpel Izó könyv-, zenemű- és papirkereskedésében Aradon. Ugyanott 80,000 kötetes kölesönkönyvtár és zeneműkölesönkönyvtár-intézet. Telefon 885. szám. 8161

Szép mell

két hó alatt szerzhető a „Pillules Orientales” által, mely az egyetlen szer, miáltal a mell fejlődését előmozdítjuk, annak erősségét helyreállítjuk és a női kebelnek gyönyörű telt formát ad, anélkül, hogy az egészségére kártékony lenne.

Aradon a mentességért felülünk. Kiváló orvosok által elismertve. Teljes dírtól. 1. teljes használati utasítással 1 korona 54 fillér. J. Raktár, gyógyszerész és Páris. Raktár Budapest: Török József gyógyszerészárában, Király-utca 12. 5784

Kész butor eladás.

Ajánlom a n. 6. közönségnek kitűnő minőségű, modern

butoraimat

6. olyanok készítésére jutányos ár mellett vállalkozom. 8196

Varga József,

asztalos mester
Arad, Kápolna-u. 8. b.

Állandó jó kereset.

Szab. építési anyag elárúsítása céljából Arad vármegye területére képviselő kerestetik. 8230

Némi tőke vagy jó kezes és száraz raktárhelyiség szükséges.

Cím a kiadóhivatalban.

Telefon 633.

FISCHER ÁRMIN

szobafestő és mázoló
Vörösmarthy-utca 3.

A leggyorsabbtól a legdisztesebb kivitelig elvállal munkákat ugy helyben, mint vidéken. 1905

DELÉN,

szövet, zefir, ruhavászon, kreton, batiszt stb. gyönyörű választékban

Hoffmann Sándor

Arad, Színház-épület.
Videkre mintákat készséggel küldök.

Nyomdánkban

egy ügyes

kifutó fiu

felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Könyvkötészetünkben

egy ügyes fiu

tanulónak

3 korona kezdőfizetéssel

felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

6478-1908. kh. sz.

Hirdetmény.

Arad szab. kir. város törvényhatóságának 5694-150-1902. sz. alatt kiadott jogerős határozata alapján, tekintettel a lényegesen megkisebbedett vásári területre figyelemmel a mézes-babos iparosokat, hogy a Szabadság- és Andrásy-téren, valamint a József főherceg uton az eddigi szokásos nagy terjedelmű ponyva sátraikat többé fel nem állíthatják, hanem ezen sátrak helyett csakis legfeljebb 3 méter szélességű deszka vagy favázás ponyvasátraikat használhatnak.

Arad, 1908. évi szeptember hó 28-án.

Sarlot,
16kapitány.

DEPILLOR

HAJVESZTŐ.

E csodáhatású szerrel minden oly helyről, a hol a hajnöves alkalmatlan, mint arc, nyak, kezek, azt egy pár perc alatt minden fájdalom nélkül eltávolítja. Ára utasítással 1 korona.

Tyúkszemétől

mindenki megszabadul

a Hajós-féle ANAGALLIN használata által. Nem piszkít, nem ragadós, kezelése igen egyszerű.

Ára utasítással 70 fillér.

Ovakodjunk az utáztatoktól. Csak olyan készítményt tessék elfogadni, ahol „Anagallin” szó látható.

Poloskák

kiirtására legjobb szer a

Phenolsav.

Még a petéket is kiirtja, a butorokat nem támadja meg.

Ára egy üvegnek 70 fillér.

Ideális, legjobb,

legtartósabb

amerikai

Gummi-óvszer

== NEVER. ==

6 darab egy eredeti fémdobozban 2 korona.

A fenti szerek kaphatók az egyedüli készítőnél:

Hajós Árpád

gyógyszertárában 241

Arad, Andrássy-tér 22. sz., a megyeházzal szemben.